

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Сумська філія

Кафедра юридичних дисциплін

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
навчальної дисципліни «Кримінальний процес»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 Право (право)**

Суми 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
ХНУВС
Протокол від 29.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри юридичних дисциплін (протокол № 1 від
від 21.07.2022)

Розробник:

1. Викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ Матус В.В.

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії ХНУВС, доктор
юридичних наук, доцент Панасюк О. В.
2. Суддя Сумського окружного адміністративного суду, кандидат
юридичних наук Глазько С. М.;

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 7,0 Загальна кількість годин – 300 Кількість тем: денна (заочна) форма – 19	08 Право 081 право перший (бакалаврський)	Навчальний курс - 3 Семестр - 5, 6 Види контролю: - залік (5 семестр) - екзамен (6 семестр)

Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:

<u>денна форма навчання</u>	<u>заочна форма навчання</u>
Лекції – <u>58</u> ; (години)	Лекції – <u>14</u> ; (години)
Семінарські заняття – <u>92</u> ; (години)	Семінарські заняття – <u>16</u> ; (години)
Практичні заняття – <u> </u> ; (години)	Практичні заняття – <u> </u> ; (години)
Лабораторні заняття – <u> </u> ; (години)	Лабораторні заняття – <u> </u> ; (години)
Самостійна робота – <u>150</u> ; (години)	Самостійна робота – <u>270</u> ; (години)
Індивідуальні завдання:	Індивідуальні завдання:

Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю
	Всього	з них:				
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	
Семестр № V						
Тема № 1: Поняття, сутність і завдання кримінального процесу	14	2	4	-	8	
Тема № 2: Кримінальне процесуальне законодавство України та сфера його дії	14	2	4	-	8	

Тема № 3: Засади кримінального провадження	16	2	6	-	8	
Тема № 4: Суб'єкти кримінального провадження	22	6	8	-	8	
Тема № 5: Докази і доказування у кримінальному провадженні	30	6	10	-	14	
Тема № 6: Процесуальні строки і витрати	16	4	4	-	8	
Тема № 7: Відшкодування шкоди у кримінальному провадженні	14	4	2	-	8	
Тема № 8: Заходи забезпечення кримінального провадження	24	6	8	-	10	
Всього за семестр № V:	150	32	46	-	72	Залік
Семестр № VI						
Тема № 9: Загальні положення досудового розслідування	14	2	4	-	8	
Тема № 10: Провадження слідчих (розшукових) дій	30	4	12	-	14	
Тема № 11: Повідомлення про підозру	10	2	2	-	6	
Тема № 12: Зупинення і закінчення досудового розслідування	14	2	4	-	8	
Тема № 13: Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування	10	2	2	-	6	
Тема № 14: Підсудність та підготовче судове провадження	10	2	2	-	6	
Тема № 15: Судовий розгляд	12	2	4	-	6	
Тема № 16: Провадження з перегляду судових рішень	14	4	6	-	4	
Тема № 17: Виконання судових рішень	8	2	2	-	4	
Тема № 18: Особливі порядки кримінального провадження	18	2	6	-	10	
Тема № 19: Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження	10	2	2	-	6	
Всього за семестр № VI:	150	26	46	-	78	Екзамен
ВСЬОГО	300	58	92	-	150	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю
	Всього	з них:				
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	
Семестр № V						
Тема № 1: Поняття, сутність і завдання кримінального процесу	16	2	-	-	14	
Тема № 2: Кримінальне процесуальне законодавство України та сфера його дії	18	-	-	-	18	
Тема № 3: Засади кримінального провадження	20	-	-	-	20	
Тема № 4: Суб’єкти кримінального провадження	22	-	2	-	20	
Тема № 5: Докази і доказування у кримінальному провадженні	26	2	-	-	24	
Тема № 6: Процесуальні строки і витрати	10	-	-	-	10	
Тема № 7: Відшкодування шкоди у кримінальному провадженні	14	-	-	-	14	
Тема № 8: Заходи забезпечення кримінального провадження	24	2	2	-	20	
Всього за семестр № V:	150	6	4	-	140	Залік
Семестр № VI						
Тема № 9: Загальні положення досудового розслідування	14	2	2	-	10	
Тема № 10: Провадження слідчих (розшукових) дій	20	2	-	-	18	
Тема № 11: Повідомлення про підозру	14	2	2	-	10	
Тема № 12: Зупинення і закінчення досудового розслідування	16		-	-	16	
Тема № 13: Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування	12	2	-	-	10	
Тема № 14: Підсудність та підготовче судове провадження	14	-	-	-	14	
Тема № 15: Судовий розгляд	10	-	-	-	10	
Тема № 16: Провадження з перегляду судових рішень	14	2	2	-	10	

Тема № 17: Виконання судових рішень	10	-	-	-	10	
Тема № 18: Особливі порядки кримінального провадження	14	2	2	-	10	
Тема № 19: Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження	12	-	-	-	12	
Всього за семестр № VI:	150	12	8	-	130	Екзамен
ВСЬОГО	300	18	12	-	270	

2. Методичні вказівки до семінарських та практичних занять.

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема №1. Поняття, сутність і завдання кримінального процесу

Навчальна мета: засвоїти фундаментальні категорії кримінальної процесуальної теорії: «кримінальний процес», «стадія кримінального процесу», «кримінальна процесуальна функція», «кримінальна процесуальна форма»; сформулювати завдання кримінального процесу, усвідомити систему кримінального процесу та критерії, які відрізняють одну його стадію від іншої.

Кількість годин: 2 год.

Ключові терміни та поняття до теми:

Поняття кримінального процесу; кримінально-процесуальна діяльність; завдання кримінального провадження; стадії кримінального процесу; кримінально-процесуальні функції; кримінально-процесуальні правовідносини; кримінально-процесуальна форма; кримінально-процесуальні гарантії; кримінально-процесуальні акти.

Семінарське заняття 1.1

1. Поняття, сутність та значення кримінального провадження.
2. Завдання кримінального провадження.
3. Поняття стадії кримінального провадження. Система стадій кримінального провадження.
4. Кримінальні процесуальні функції.

Семінарське заняття 1.2

1. Кримінально-процесуальна форма та її значення.
2. Поняття, види та значення кримінально-процесуальних гарантій.
3. Історичні форми кримінального процесу.

Під час самостійної підготовки студенти письмово вирішують запропоновані задачі. На занятті відбувається обговорення їх рішень та реферативних повідомлень.

1. Начальник ОВС (органу внутрішніх справ) викликав експерта-криміналіста і попросив доповісти про перебіг доручених йому експертиз у кримінальному провадженні. Начальник ОВС звернув його увагу на необхідність прискорити дослідження, оскільки всі посадові особи, які мають відношення до здійснення кримінального провадження, виконують завдання забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування.

Оцініть дії начальника ОВС.

Чи є експерт-криміналіст суб'єктом виконання завдань, про які вів мову начальник ОВС?

2. Прокурор, ознайомившись з матеріалами досудового розслідування, взявши до уваги очевидність вчиненого злочину, дав вказівку слідчому закінчити досудове слідство протягом 2 тижнів з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину. Слідчий оскаржив вказівку вищестоящому прокуророві, зазначивши, що відповідно до ч. 1 ст. 219 КПК України він має право провадити досудове слідство у продовж двох місяців.

Оцініть ситуацію з точки зору завдання забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування.

3. У залі судового засідання було розпочато розгляд кримінального провадження по обвинуваченню Остапчука, Мітіна і Назарука за ч. 2 ст. 296 КК України (хуліганство) і ч. 1 ст. 121 КК України (умисне тяжке тілесне ушкодження), так як вони грубо порушували громадський порядок і завдали потерпілому тяжке тілесне ушкодження. Захисник Остапчука (адвокат юридичної консультації), виходячи з того, що тілесне ушкодження міг спричинити лише один з обвинувачених, усю захисну промову присвятив обґрунтуванню вини Мітіна.

За результатами судового розгляду кримінального провадження Остапчук і Мітін були визнані винними у вчиненні злочину, а Назарук – виправданий. Потерпілий звернувся в юридичну консультацію, де адвокат за його дорученням склав апеляційну скаргу на вирок суду, в якій обґрунтовував, що вина обвинуваченого Назарука доказана наявними матеріалами в кримінальному провадженні.

Оцініть дії адвокатів з точки зору сутності кримінально-процесуальних функцій.

4. До чергової частини органу внутрішніх справ звернувся Сомов із заявою про вчинений щодо нього злочин. Прийнявши заяву, черговий ОВС пояснив Сомову, що дії по перевірці та вирішенню його заяви будуть виконуватися лише після внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, оскільки саме тоді виникають кримінально-процесуальні правовідносини, що надають співробітникам міліції відповідні повноваження.

Чи є правильним пояснення чергового ОВС?

Коли виникають та припиняються кримінально-процесуальні правовідносини?

5. Під час провадження досудового слідства по підозрі Федоренка у вчиненні правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 152 КК України (згвалтування неповнолітньої), виникла необхідність провести освідування підозрюваного відповідно до вимог ст. 241 КПК України. Оскільки слідчий мав намір самостійно провести освідування підозрюваного, він запросив понятого й

оглянув підозрюваного Федоренка. Про результати проведеного освідування слідчий склав акт, який підписав підозрюваний Федоренко й сам слідчий.

Ознайомившись з положеннями ст. 241 КПК України, з'ясуйте, чи не були допущені слідчим порушення кримінально-процесуальної форми. Якщо так, то які саме?

6. Слідчий викликав як свідка Федорова і під час допиту поставив йому ряд питань, що стосуються змісту листів, отриманих ним від підозрюваного. Федоров на ці питання відповідати відмовився, посилаючись на вимоги Конституції України щодо гарантій таємниці спілкування.

Чи є правильними дії Федорова? Які гарантії прав особи в кримінальному процесі встановлені Конституцією України?

7. Комендант гуртожитку у зв'язку з чисельними порушеннями порядку у вечірні години провів з участю прибиральниці та технічного працівника огляд приміщень гуртожитку. За відсутності мешканців гуртожитку вони оглянули їхні кімнати та склали відповідний акт, в якому вказали, що під час перевірки у тумбі Зотова було знайдено 7 пляшок горілки та газовий пістолет, а у шафі Власова – близько 2 кілограм головок маку. Акт підписали прибиральниця, технічний працівник і комендант гуртожитку.

Чи законні дії коменданта гуртожитку? Назвіть гарантії недоторканності житла особи.

8. Вікторів був засуджений за ч. 1 ст. 286 КК України (порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами) до обмеження волі строком на два роки. Він визнав себе винним у тому, що керуючи автомобілем, здійснив наїзд на пішохода, завдавши йому середньої тяжкості тілесні ушкодження. Проте в апеляційній скарзі на вирок суду Вікторів написав, що під час судочинства не були забезпечені гарантії його права на захист, а саме: суд не забезпечив участь в судовому засіданні як захисника адвоката, котрий був запрошений Вікторівим, а призначив іншого. Крім того, під час досудового розслідування Вікторів не допустили до участі в проведенні автотехнічної експертизи, не надали можливості ознайомитися з матеріалами кримінального провадження.

Чи обґрунтована скарга Вікторів? У чому суть кримінально-процесуальних гарантій?

9. Під час судового розгляду кримінального провадження по обвинуваченню Франсуа Грюффон (француз) у вчиненні шахрайства суддя з'ясував, що обвинуваченому, котрий не володіє мовою судочинства, всупереч вимогам ст. 29 КПК України, на досудовому слідстві не було надано можливість скористатися послугами перекладача.

Про які процесуальні гарантії йдеться в цьому випадку та чи були вони порушені?

Питання для самоконтролю:

1. В яких значеннях вживається термін “кримінальний процес”?
2. Як співвідносяться категорії “кримінальний процес”, “кримінальне провадження”, “правосуддя у кримінальному провадженні”?
3. Які є історичні типи (форми) кримінального процесу?
4. Які завдання кримінального процесу?
5. Дайте визначення стадії кримінального процесу.

6. Які стадії існують в кримінальному процесі України?
7. Назвіть види кримінально-процесуальних функцій.
8. З якого моменту розпочинаються кримінально-процесуальні відносини і коли вони завершуються?
9. Які правовідносини вважаються кримінально-процесуальними?
10. З яких елементів складається структура кримінально-процесуальних відносин?
11. Назвіть види кримінально-процесуальних гарантій і які правові явища можна до них віднести.
12. Що таке кримінально-процесуальна діяльність?

Теми рефератів, доповідей:

1. Історичні типи (форми) кримінального судочинства.
2. Кримінальний процес як юридична наука.
3. Історія становлення та розвитку вітчизняного кримінального процесу.
4. Моральні засади кримінального судочинства.
5. Сучасні напрями удосконалення кримінально-процесуальної форми.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи :

1. Складіть схему системи стадій кримінального процесу України за такою формою: назва стадії, безпосередні завдання, суб'єкти провадження, які діють в даній стадії, особливості провадження в стадії, підсумкові рішення.
2. Проаналізуйте та проілюструйте взаємозв'язок кримінального процесу із запропонованими галузями права й суміжними науками: конституційне право, кримінальне право, законодавство про оперативно-розшукову діяльність, криміналістика.

Методичні вказівки. Засвоєння змісту поставлених питань з даної теми дає можливість сформулювати чітку уяву щодо суті, завдань і основних напрямків кримінального судочинства, в рамках якого проводиться дізнання, досудове слідство і судовий розгляд матеріалів кримінальних проваджень. Відповідно до запропонованого плану семінарського заняття, при підготовці до нього необхідно звернути увагу на наступні чинники.

Безпосередньо термін «кримінальний процес» застосовується у чотирьох значеннях: а) галузь права; б) правова наука; в) навчальна дисципліна; г) діяльність органів і посадових осіб. У зв'язку із цим необхідно знати визначення, яке розкриває суть загального поняття «кримінальний процес», відносно до кожного з цих значень.

Зміст терміну «кримінальний процес» у власному розумінні слова має містити два елементи: 1) урегульовану нормами кримінального процесуального права діяльність органів досудового слідства, прокуратури та суду з розслідування, розгляду та вирішення кримінальних проваджень (зміст кримінального процесу); 2) правовідносини, які виникають у процесі цієї діяльності між різними суб'єктами (форма кримінального процесу).

Під час підготовки до семінарського заняття також необхідно показати співвідношення поняття «кримінальний процес» – «кримінальне судочинство»; «кримінальний процес» – «правосуддя». Доречно звернути увагу на те, що сутність кримінального процесу полягає у діяльності компетентних органів з розслідування, розгляду і вирішення кримінальних проваджень. Звідси

необхідно визначити завдання, які вирішуються під час цієї діяльності. Необхідно також звернути увагу на співвідношення кримінальної процесуальної діяльності, яку виконують слідчі підрозділи, з адміністративною та оперативно-розшуковою діяльністю.

Слід усвідомити, що кримінальне провадження до його кінцевого розгляду по суті проходить ряд послідовних етапів, які у кримінальному процесі мають назву стадії. При цьому, кожна попередня стадія відокремлюється від наступної підсумковим процесуальним рішенням, яке завершує цикл процесуальних дій на одному етапі і свідчить про перехід до наступного. Важливо звернути увагу на те, що кожне кримінальне провадження необов'язково має «пройти» через усі його стадії. Вивчення переліку стадій дає загальне схематичне уявлення відносно системи кримінального процесу. Тому рівень вивчення цього питання забезпечується засвоєнням: а) визначення поняття «стадія кримінального процесу»; б) відмінних ознак, завдяки яким можна розмежувати між собою стадії кримінального процесу. Засвоїти функції кримінального процесу, основними з яких кримінал є: а) обвинувачення; б) захист; в) правосуддя. Крім того, студенти повинні знати, що окрім указаних функцій в теорії кримінального процесу виділяють й інші функції, зокрема, досудового розслідування, прокурорського нагляду, судового контролю, підтримання цивільного позову тощо. Функції кримінального процесу завжди виконують певні суб'єкти процесу. Необхідно надати визначення поняття кримінальної процесуальної форми.

Література до теми:

Основна: 3, 23, 24, 29. Допоміжна: 34, 54.

Тема № 2: Кримінальне процесуальне законодавство України та сфера його дії

Навчальна мета: визначити систему кримінального процесуального законодавства України; з'ясувати поняття, структуру і види кримінальних процесуальних норм.

Кількість годин: 2 год.

Ключові терміни та поняття до теми:

Кримінально-процесуальний закон; джерела кримінально-процесуального закону України; кримінально-процесуальна норма; гіпотеза, диспозиція і санкція кримінально-процесуальної норми; тлумачення кримінального процесуального закону, дія кримінального процесуального закону у просторі, часі та за колом осіб.

Семінарське заняття 2.1

1. Поняття, сутність і значення кримінально-процесуального закону.
2. Джерела кримінально-процесуального закону.

Семінарське заняття 2.2

1. Поняття, види та структура кримінально-процесуальних норм.
2. Чинність кримінального процесуального закону у просторі, часі, щодо осіб.

Методичні вказівки. Під час підготовки необхідно визначити систему кримінального процесуального законодавства України. Слід охарактеризувати Конституцію України як основне джерело кримінального процесуального законодавства України та навести приклади статей, що стосуються регламентації кримінального провадження. Потрібно розуміти, що найважливішим законодавчим актом, який у систематизованому вигляді містить майже всі норми кримінального процесу і детально регламентує весь порядок кримінального провадження, є Кримінальний процесуальний кодекс України, у зв'язку з чим слід розкрити його структуру. Крім того, студенти повинні знати види міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, що застосовуються під час кримінального провадження. Слід охарактеризувати Закони України, якими врегульовано порядок кримінального провадження на території України (наприклад, «Про Національну поліцію», «Про судоустрій і статус суддів», «Про прокуратуру», «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», «Про безоплатну правову допомогу», «Про судову експертизу» та ін.).

Необхідно розкрити поняття кримінальних процесуальних норм, визначити їх структуру. Слід пам'ятати, що кримінальні процесуальні норми, як і всі правові норми, мають визначену структуру, вони складаються з гіпотези, диспозиції і санкції. Також потрібно навести види кримінальних процесуальних норм, зокрема, такі, що зобов'язують (імперативні), уповноважують і забороняють.

Необхідно сформулювати правила чинності кримінального процесуального закону у просторі, часі та за колом осіб. Дія КПК України в просторі, у часі і щодо осіб регулюється в ст.ст. 4-6 КПК України, а також засвоїти правила кожного положення відносно дії кримінального процесуального закону, як відзначено у зазначених статтях і розкрити їх зміст.

Під час самостійної підготовки студенти письмово вирішують запропоновані задачі. На занятті відбувається обговорення їх рішень та реферативних повідомлень.

1. Під час кримінального провадження слідчий при складанні одного з документів зробив посилання на норму Конституції України, положення постанови Пленуму Верховного Суду України та пункт наказу Генерального прокурора України.

Прокурор вказав слідчому на недопустимість посилань у кримінально-процесуальних документах на будь-які інші, окрім Кримінального процесуального кодексу України, закони та підзаконні нормативні акти, а також рішення вищих судових органів, оскільки вони не є джерелами кримінально-процесуального права.

Оцініть дії слідчого та роз'яснення прокурора.

2. На французькому танкері, що знаходився в порту України, відбулася бійка, під час якої одній із її учасників було нанесено тяжке ножове поранення. Капітан танкера, керівництву порту за жодної інформації, пов'язаної з цією подією не повідомив.

Оцініть ситуацію, враховуючи правила дії кримінального процесуального закону в просторі.

3. Казаков і Савченко вчинили вбивство з метою пограбування в Києві. Заволодівши грошима та особистими речами, труп закопали в лісі. Під час проведення оперативно-розшукових заходів Казаков і Савченко були затримані у Жешуві. Слідчий з Києва прибув до Жешува для провадження невідкладних слідчих дій.

Яким кримінальним процесуальним законом повинен керуватися слідчий при провадженні слідчих дій у Жешуві?

4. Перебуваючи на курорті Болгарії, Сазонов на ґрунті ревнощів посварився з дружиною. Після посадки на літак в аеропорту Софії Сазонов почав вимагати від дружини пояснень з приводу її відсутності в готелі в день від'їзду. Під час польоту, після того як дружина відмовилася відповідати, Сазонов вдарив її ножом в обличчя. Літак здійснив посадку в Києві. Родина Сазонових проживає в Москві.

За правилами кримінального процесуального закону якої держави необхідно розслідувати цей злочин?

5. Громадянин Казахстану Логвиненко, котрий тимчасово проживає в Україні, знаходячись у службовому відрядженні в Латвії, став свідком вчинення тяжкого злочину. Через деякий час з правоохоронної установи Латвії надійшло доручення правоохоронним органам України з проханням допитати Логвиненка як свідка.

Яким кримінальним процесуальним законом слід керуватися при виконанні цього доручення?

Яким кримінальним процесуальним законом мав би керуватися слідчий з Латвії, котрий прибув би до України для допиту Логвиненка як свідка?

6. Під час провадження в Україні досудового слідства про вчинення підозрюваними Левчуком і Олійником правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 222 КК України (шахрайство з фінансовими ресурсами, що завдало великої матеріальної шкоди), виникла необхідність у проведенні деяких процесуальних дій в Російській Федерації та Німеччині.

У відповідності з яким кримінальним процесуальним законом будуть проведені необхідні процесуальні дії в зазначених державах?

7. Під час кримінального провадження слідчий повідомив Петрова про підозру у вчиненні правопорушення за ч. 2 ст. 286 КК України (порушення

правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами). Петров, керуючи власним автомобілем, грубо порушив правила безпеки дорожнього руху, внаслідок чого відбулося зіткнення з автомобілем, водій якого загинув на місці події. При здійсненні прокурорського нагляду прокурор заявив слідчому, що той порушив закон, оскільки повідомив про підозру Петрова, котрий є депутатом районної ради, без згоди на те ради.

Оцініть правильність дій слідчого та суду.

8. Дипломатичний представник однієї з держав в Україні разом зі своєю дружиною здійснювали прогулянку по одному з парків міста Києва. Під час прогулянки вони стали очевидцями бійки, одному з учасників якої були завдані смертельні поранення.

Чи є можливість допитати дипломатичного представника та його дружину як свідків у кримінальному провадженні?

9. Стефанов і Мосейчук, знаходячись в кафе, вжили велику кількість спиртних напоїв та почали чіплятися до жінок, ламати меблі. Відвідувачі кафе викликали міліцію, і в той же день за заявою власника та відвідувачів кафе було розпочато досудове розслідування, під час якого були допитані свідки, проведений огляд місця події.

Наступного дня, коли Стефанов і Мосейчук протверезіли, слідчий повідомив їм, що вони обидва затримані за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення і відносно них розпочато досудове розслідування. Стефанов, дізнавшись про це, заявив, що два дні тому він був обраний суддею районного суду, і почав вимагати, щоб кримінальне провадження було закрито, а його звільнили.

Оцініть ситуацію, враховуючи правила дії кримінального процесуального закону щодо осіб.

Питання для самоконтролю:

1. Поняття кримінального процесуального закону.
2. Система джерел кримінально-процесуального закону.
3. Структура кримінально-процесуальних норм.
4. Види кримінально-процесуальних норм.
5. Структура Кримінального процесуального кодексу України.
6. Дія кримінального процесуального закону у часі.
7. Дія кримінального процесуального закону у просторі.
8. Дія кримінального процесуального закону щодо осіб.
9. Тлумачення кримінально-процесуальних норм.
10. Значення міжнародних нормативно-правових актів для кримінального процесу України.

Теми рефератів, доповідей:

1. Напрями удосконалення кримінально-процесуального законодавства щодо процесуальної діяльності органів досудового розслідування.
2. Шляхи удосконалення кримінально-процесуального законодавства щодо процесуальної діяльності органів судової влади.
3. Тлумачення кримінального процесуального закону.
4. Судовий прецедент як джерело кримінально-процесуального права в окремих державах (на прикладі Англії, Австралії, США, Канади).

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи :

Охарактеризуйте правила чинності кримінального процесуального закону у просторі, часі та за колом осіб за запропонованою схемою:

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ЗАКОН					
<i>У просторі</i>		<i>У часі</i>		<i>За колом осіб</i>	
Правило	Винятки	Правило	Винятки	Правило	Винятки

Література до теми:

Основна: 3, 23, 24, 29. Допоміжна: 51, 52, 54, 55, 57, 60

Тема № 3: Засади кримінального провадження

Навчальна мета: з'ясувати сутність, значення та ознаки засад кримінального процесу.

Кількість годин: 2 год.

Ключові терміни та поняття до теми:

Поняття засад кримінального провадження; класифікація засад кримінального процесу; конституційні засади кримінального процесу; спеціальні (галузеві) засади кримінального процесу; законність; недоторканність житла чи іншого володіння особи; недоторканність права власності; розумні строки; презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини; змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

Семінарське заняття 3.1

1. Поняття, значення, система та класифікація засад кримінального процесу.

Семінарське заняття 3.2

1. Зміст та значення засад кримінального процесу:

- 1) верховенство права;
- 2) законність;
- 3) рівність перед законом і судом;
- 4) повага до людської гідності;
- 5) забезпечення права на свободу та особисту недоторканність;
- 6) недоторканність житла чи іншого володіння особи;

Семінарське заняття 3.3

- 7) таємниця спілкування;
- 8) невтручання у приватне життя;
- 9) недоторканність права власності;
- 10) презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини;
- 11) свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї.

Під час самостійної підготовки студенти письмово вирішують запропоновані задачі. На занятті відбувається обговорення їх рішень та реферативних повідомлень.

1. Хвостова звернулася із заявою до слідчого, в якій вказала, що з її сараю було викрадено майно на суму 750 грн. Вона висловила припущення, що крадіжку міг вчинити її сусід Саков, з яким у неї неприязні стосунки й який не працює та зловживає спиртними напоями. Слідчий запропонував Сидорчукособисто переговорити з Саковим і з'ясувати його причетність до цієї крадіжки, і тільки потім звернутись до нього з тим, щоб він почав досудове розслідування за цим фактом.

Чи порушив слідчий будь-яку засаду кримінального провадження?

2. Лапшину було повідомлено про підозру у вчиненні правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 187 КК України (розбій, вчинений за попередньою змовою групою осіб). Слідчий з метою встановлення всіх співучасників правопорушення направив начальнику поштової установи постанову, в якій вимагав усі листи, що надходять на адресу Лапшина, спочатку передавати йому, а потім направляти Лапшину.

Оцініть законність дій слідчого.

3. У районному суді м. Києва розглядалися матеріали кримінального провадження по обвинуваченню неповнолітнього Бабанова (учня 10 класу) у нанесенні тяжких тілесних ушкоджень учневі паралельного класу під час бійки в школі. У судовому засіданні з'явилися однокласники обвинуваченого та потерпілого. Батьки обвинуваченого наполягали на тому, аби однокласники були виділені з залу судового засідання, оскільки вони не хочуть зайвого розголосу цієї події. Батьки потерпілого, зі свого боку, заперечували проти цього, зазначаючи, що судовий розгляд кримінального провадження є відкритим, і хай однокласники Бабанова дізнаються з ким вони навчаються.

Яке рішення і на підставі якої засади кримінального процесу має прийняти суддя в цій ситуації?

4. У підготовчій частині судового засідання по обвинуваченню Проніна, Маслова й Захарчука у вчиненні правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 152 КК України (згвалтування, вчинене групою осіб), обвинувачений Пронін заявив клопотання про проведення закритого судового засідання. Суд відмовив у задоволенні клопотання обвинуваченого, мотивуючи відмову тим, що ні потерпіла, ні інші обвинувачені не наполягають на розгляді кримінального провадження в закритому засіданні.

Чи правильно вчинив суд? Що означає гласність судового розгляду? У яких випадках допускається закритий судовий розгляд?

5. Івченко підозрювався у вчиненні правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК України (грабіж, вчинений повторно). Винним себе Івченко не визнав і від послуг захисника відмовився. Під час судового засідання у судових дебатах виступив прокурор, який вважав вину Івченка доказаною. Обвинувачений мав намір заперечити прокуророві в судових дебатах, але головуючий в судовому засіданні роз'яснив Івченку, що йому буде надана можливість виступити пізніше одночасно з останнім словом.

Оцініть дії головуючого. У чому суть засади змагальності?

6. Тихончук обвинувачувався у вчиненні умисного вбивства за ч. 1 ст. 115 КК України. Винним він себе не визнав і заявив клопотання про виклик і допит як свідків Сизова і Сотникова, які можуть підтвердити його алібі. Обвинувачений пояснив, що таке ж клопотання він заявляв і слідчому, але той його не задовольнив. Суд відхилив клопотання обвинуваченого, вказавши в

ухвалі, що в кримінальному провадженні досліджено достатню кількість доказів, що підтверджують вину Тихончука. Суд допитав свідків Бондарева, Філіпова, Кузнецову, а також оголосив показання, що були надані на досудовому слідстві Михайловим і Степанчуком, котрі не з'явилися в суд з поважних причин. Усі вони викривали Тихончука у вчиненні злочину. Посилаючись у вироку на показання цих свідків, суд визнав Тихончука винним. *Чи правильно діяв суд? Які засади кримінального провадження лежать в основі вирішення цього питання?*

7. Увечері у міському сквері працівники міліції почули крики жінки про допомогу. Ними був затриманий Сєдих, котрий намагався згвалтувати Лаптеву. Сєдих і Лаптева були доставлені до ОВС, де Лаптева заявила про те, що вона не бажає, щоб про цю подію стало відомо. Проте враховуючи, що Сєдих раніше двічі судимий, нещодавно звільнився з місць позбавлення волі, слідчий прийняв рішення про початок досудового розслідування за ч. 1 ст. 152 КК України (згвалтування).

Оцініть рішення слідчого з позицій засади публічності.

8. Самсонова була очевидцем того, як Носов, який працює разом з нею на базі і з яким вона перебуває в інтимних стосунках, неодноразово вчиняв крадіжки продукції. Згодом Носова повідомили про підозру у вчиненні правопорушень, а Самсонова була викликана на допит як свідок. На допиті Самсонова дала неправдиві показання, повідомивши, що вона нічого не знає про неправомірні дії Носова. Підозрюваний Носов на допитах заперечував свою вину. Тоді слідчий заявив Носову, що якщо він не розкаже всю правду і не переконає Самсонову все розказати, то він вимушений буде розповісти дружині Носова про його інтимні стосунки з Самсоновою.

Чи допущені в цій ситуації порушення закону? У чому вони полягають?

9. До районного управління міліції надійшло повідомлення від одного з мешканців будинку № 12 по вул. Лісовій про те, що двоє невідомих, розбивши скло у вікні, проникли до квартири його сусіда Яценка, що перебуває у закордонному відрядженні. За цим повідомленням було прийнято рішення про початок досудового розслідування і проведено огляд місця події в квартирі Яценка, під час якого були зафіксовані сліди вчинення квартирної крадіжки.

Яценко, після прибуття з відрядження, подав скаргу прокуророві на дії працівників міліції, зазначивши, що вони порушили його конституційне право на недоторканність житла, оскільки проводили огляд квартири без рішення суду, а злочинців все одно не затримали.

Чи обґрунтована скарга Яценка? Чи допущено порушення кримінального процесуального закону в цій ситуації? Чи порушенні засади кримінального провадження?

Питання для самоконтролю:

1. Як ви розумієте поняття “засада кримінального процесу”?
2. Чому йдеться мова про систему засад, а не про їх сукупність?
3. Які засади кримінального процесу проголошені у міжнародно-правових документах і як вони реалізуються в Україні?
4. Що таке конституційні засади, назвіть їх?
5. Які погляди щодо класифікації засад існують у спеціальній літературі?
6. Розкрийте зміст кожної з відомих вам засад.
7. У чому полягає засада публічності? Чи відрізняється вона від засади

гласності?

8. Який зміст засади диспозитивності у кримінальному процесі?

9. Чи закріплена в законі засада презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини?

Теми рефератів, доповідей:

1. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність під час кримінального провадження.

2. Засада недоторканності житла чи іншого володіння особи та її реалізація у кримінальному провадженні.

3. Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини як засада кримінального процесу.

4. Змагальність та свобода в поданні особами до суду доказів і диспозитивність як засади кримінального судочинства.

5. Свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї як конституційна засада правосуддя у кримінальному провадженні.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи :

1. Розподіліть усі відомі вам засади кримінального провадження України за запропонованою схемою:

ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ		
<i>Загальноправові</i>	<i>Міжгалузеві</i>	<i>Галузеві</i>

2. Надайте характеристику засаді кримінального провадження, заповнивши таку таблицю:

МОВА, ЯКОЮ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ				
Нормативне джерело закріплення	Зміст засади	Винятки з основного змісту засади	Поняття особи, що не володіє мовою кримінального провадження	Права осіб, що беруть участь у справі та не володіють мовою кримінального провадження

Методичні вказівки. При підготовці до семінарського заняття необхідно зрозуміти, що наука кримінального процесу до цього часу не має єдиного погляду на визначення поняття «засади кримінального процесу». З метою чіткого засвоєння поняття і сутності загальних засад кримінального провадження, необхідно виділити критерії, які дають можливість віднести те чи інше положення до засад кримінального провадження. Слід звернути увагу, що засади кримінального провадження є «фундаментом» всього кримінального процесу. Також необхідно визначити ознаки засад кримінального процесу. Необхідно навчитись визначати систему засад кримінального провадження. Звернути увагу, що класифікація засад кримінального провадження не урегульована нормами права, відповідно, за наявності певних ознак, таких класифікацій може бути декілька.

Література до теми:

Основна: 3, 23, 24, 26, 29. Допоміжна: 34, 54.

Тема 4. Суб'єкти (учасники) кримінального провадження

Навчальна мета: вивчити поняття суб'єктів кримінального провадження, визначити їх класифікацію; з'ясувати повноваження державних органів і посадових осіб, які здійснюють кримінальне провадження. З'ясувати основи процесуального статусу суду, слідчого судді, присяжного як суб'єктів кримінально процесуальної діяльності; вивчити коло суб'єктів кримінального провадження зі сторони обвинувачення, коло їх прав та обов'язків.

Кількість годин: 2 год.

Ключові терміни та поняття до теми:

Суб'єкти кримінального провадження; сторони кримінального провадження; процесуальне становище; правовий статус; процесуальні права і обов'язки; суд; суддя; прокурор; слідчий; слідчий суддя; керівник органу досудового розслідування; підозрюваний; обвинувачений; захисник; потерпілий; цивільний позивач; цивільний відповідач; законний представник цивільного позивача; представник потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача; експерт; спеціаліст; свідок; секретар судового засідання; понятій; перекладач; заявник; судовий розпорядник.

Семінарське заняття 4.1

1. Поняття і класифікація суб'єктів кримінального провадження.

Семінарське заняття 4.2

1. Суд (суддя), слідчий суддя як суб'єкти кримінально-процесуальної діяльності.
2. Прокурор у кримінальному процесі.
3. Правовий статус органів і посадових осіб, які здійснюють досудове розслідування (органів досудового розслідування).

Семінарське заняття 4.3

1. Підозрюваний, обвинувачений, їх процесуальне становище.
2. Перекладач, поняті, заявник, секретар судового засідання, судовий розпорядник, їх права та обов'язки.

Семінарське заняття 4.4

1. Потерпілий та його представник у кримінальному процесі. Їх процесуальний статус.
2. Правове становище цивільного позивача та цивільного відповідача та їх представників у кримінальному провадженні.
3. Захисник у кримінальному процесі, його права та обов'язки. Обов'язкова участь захисника.
4. Свідок у кримінальному процесі, його права та обов'язки.
5. Експерт і спеціаліст у кримінальному процесі, їх роль, повноваження і відмінність у процесуальному становищі.
6. Відводи суб'єктів кримінального провадження.

Під час самостійної підготовки студенти письмово вирішують запропоновані задачі. На занятті відбувається обговорення їх рішень та реферативних повідомлень.

1. Під час судового розгляду у кримінальному провадженні обвинувачений Вялов заявив відвід прокурору, котрий брав участь у досудовому розслідуванні як державний обвинувач на тій підставі, що він сам проводив досудове слідство у кримінальному провадженні, а тому він не може бути об'єктивним обвинувачем. Суд відхилив заявлений обвинуваченим відвід, мотивуючи це тим, що прокурор і під час досудового слідства, і в судовому засіданні здійснює одну функцію – обвинувачення.

Оцініть рішення суду. Чи підлягає відводу прокурор в описаній ситуації? Чи змінилася б відповідь, якби відвід був заявлений прокуророві, що затверджував обвинувальний акт у кримінальному провадженні?

2. Ознайомившись з матеріалами кримінального провадження, прокурор дійшов висновку, що підозрюваний Шкурко, котрий свою вину у вчиненні інкримінованого йому злочину, не визнає, дає неправдиві показання. З метою отримання від підозрюваного необхідних показань, прокурор дав вказівку слідчому, що здійснював це кримінальне провадження, вирішити питання про зміну запобіжного заходу відносно Шкурка на більш суворий.

Як повинен діяти слідчий? Що означає обов'язковість вказівок прокурора у кримінальному провадженні?

3. У кримінальному провадженні по підозрі Соколова у вчиненні умисного вбивства Озерова до слідчого звернулися з заявою про залучення їх до провадження як потерпілими батько, матір, рідний брат і дружина Озерова.

Як повинен діяти слідчий?

4. З квартири потерпілого Зайцева були викрадені його речі на суму 3870 гривень, а також речі, що належать його товаришу Марченку, на суму 1100 гривень. Потерпілий Зайцев надав слідчому позовну заяву про визнання його цивільним позивачем на суму 4970 гривень. Від Марченка також надійшла заява про визнання його цивільним позивачем у цьому кримінальному провадженні на суму 1100 гривень.

Як слід вирішити заявлені клопотання?

5. Підозрюваний Барабанов під час допиту заявив, що свою вину у вчиненні вимагання не визнає й злочину не вчиняв, оскільки з потерпілим не знайомий, ніколи його не бачив, в момент діяння перебував з друзями на риболовлі. Перевіркою заявленого підозрюваним Барабановим алібі, було встановлено неправдивість повідомлених ним фактів.

Чи можна притягнути Барабанова до відповідальності за повідомлення завідомо неправдивої інформації? Якщо так, то до якого її виду?

6. Волощук був затриманий в момент продажу наркотичних засобів. Відносно нього було розпочато досудове розслідування за ч. 1 ст. 307 КК України (незаконний збут наркотичних засобів). Волощук звернувся до слідчого з клопотанням про допуск до участі у кримінальному провадженні як захисника батька його дружини Григорчука, котрий не має юридичної освіти, проте зможе виконати функцію захисника краще будь-якого адвоката.

Як вирішити заявлене клопотання? Чи може Григорчук бути захисником у даному кримінальному провадженні?

7. На підвір'ї багатоквартирного будинку відбулася бійка, внаслідок якої неповнолітньому Бережному були завдані тяжкі тілесні ушкодження. Під час провадження досудового розслідування було встановлено, що очевидцем цієї події міг бути 9-річний Солодко Олег.

Чи може Солодко бути допитаним як свідок у кримінальному провадженні?

8. Дубовий, який був запрошений для участі в обшуку як спеціаліст, звернувся до слідчого з проханням вручити йому копію документа про залучення його в процес, а також перелік його прав.

Чи підлягає це клопотання задоволенню? Як оформлюється залучення спеціаліста в кримінальний процес?

9. У кримінальному провадженні по підозрі Носова у вчиненні правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 296 КК України (хуліганство, вчинене із застосуванням вогнепальної зброї), слідчий викликав на допит як свідка Корчагіна. Разом з ним до слідчого прийшла дружина Корчагіна, яка пояснила, що її чоловік хворий на психічну хворобу, лікується в лікарні й навряд чи зможе давати показання. Слідчий витребував і приєднав до матеріалів кримінального провадження копію медичної довідки про захворювання Корчагіна і, враховуючи психічний характер цього захворювання, відмовився від його допиту.

Чи правильно вчинив слідчий? Хто не може бути допитаний як свідок у кримінальному процесі?

Питання для самоконтролю:

1. Поняття суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності.
2. Класифікація суб'єктів кримінального процесу.
3. Суд як орган правосуддя. Повноваження суду.
4. Роль і основні повноваження прокурора на всіх стадіях кримінального процесу.
5. Повноваження прокурора в суді.
6. Повноваження слідчого і керівника органу досудового розслідування.
7. Захисник у кримінальному провадженні, його права та обов'язки.
8. Обов'язкова участь захисника у кримінальному провадженні.
9. Обвинувачений, його права та обов'язки.
10. Підозрюваний, його права та обов'язки.
11. Потерпілий, його права та обов'язки.
12. Цивільний позивач та цивільний відповідач у кримінальному процесі, їх права та обов'язки.
13. Представник потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача. Їх права та обов'язки. Законний представник цивільного позивача.
14. Поняття свідка, його права та обов'язки в кримінальному провадженні.
15. Експерт у кримінальному процесі, права та обов'язки експерта.
16. Спеціаліст у кримінальному судочинстві, його права та обов'язки.
17. Поняття і його процесуальне становище.

Теми рефератів, доповідей:

1. Роль органів досудового розслідування у реалізації кримінально-процесуальних функцій.
2. Забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.
3. Забезпечення прав і законних інтересів підозрюваного (обвинуваченого) в кримінальному процесі.
4. Слідчий суддя, його права і обов'язки при здійсненні судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів у кримінальному провадженні.

5. Роль спеціаліста у кримінальному провадженні.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи :

Заповніть запропоновану схему, розподіливши усіх суб'єктів кримінального процесу залежно від інтересу, що має цей суб'єкт у кримінальному провадженні:

СУБ'ЄКТИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

— *Державні органи та посадові особи, що здійснюють кримінальне провадження —*

— *Суб'єкти, що мають власний інтерес у кримінальному провадженні —*

— *Суб'єкти, що захищають або представляють інтереси інших осіб —*

— *Суб'єкти, що не мають інтересу в кримінальному провадженні —*

2. Охарактеризуйте процесуальний статус суб'єктів: слідчий, обвинувачений, підозрюваний, свідок, заповнивши таку таблицю:

СЛІДЧИЙ			
Правова підстава участі особи в кримінальному провадженні	Обов'язки	Права	Види юридичної відповідальності

3. Визначте відмінності процесуального статусу експерта та спеціаліста у кримінальній провадженні, за запропонованими в таблиці пунктами:

	ЕКСПЕРТ	СПЕЦІАЛІСТ
<i>Мета залучення в кримінальний процес</i>		
<i>Правова підстава участі в кримінальному процесі</i>		
<i>Наслідки невиконання процесуальних обов'язків</i>		
<i>Оформлення результатів діяльності</i>		

Методичні вказівки. Процесуальне становище, права та обов'язки кожного, хто бере участь у кримінальному провадженні, суттєво відрізняються. Перші - державні органи та посадові особи – ведуть процес, другі – громадяни та

юридичні особи – захищають у провадженні свій або представлений інтерес, треті – здійснюють допоміжну функцію у кримінальному судочинстві. Така різниця в діяльності суб'єктів і є підставою для їх класифікації. Слід звернути увагу на різні підходи до класифікації суб'єктів кримінального провадження, що застосовані законодавцем та у науковій літературі. Наприклад, класифікацію суб'єктів кримінального провадження з урахуванням покладених на них кримінальних процесуальних функцій. Під час заняття слід докладно зупинитись на поділі сторін кримінального процесу на сторону, що здійснює функцію обвинувачення під час кримінального провадження та сторону, яка реалізує функцію захисту. Показником засвоєння питання теми являється знання визначення «суб'єкти кримінального процесу», вміння їх класифікувати та розуміння становища кожного з видів суб'єктів у кримінальному провадженні відповідно до визначених законодавцем їх завдань. Також необхідно дати характеристику кожному суб'єкту. Рекомендується дотримуватися наступного порядку:

- а) дати пояснення відповідного терміну (“суд”, “прокурор” і таке інше), користуючись вимогами ст. 3 КПК України;
- б) розкрити зміст повноважень кожного суб'єкту сторони обвинувачення (прокурор, слідчий, керівник органу досудового розслідування, дізнавач і так далі), посилаючись на відповідні статті КПК України.

Важливим при з'ясуванні правового статусу всіх суб'єктів кримінального процесу є вирішення проблемних питань, які виникають у практичній діяльності, а також стосуються прогалин в законодавстві. Необхідно визначити кого кримінальний процесуальний закон визнає обвинуваченим (ст. 42 КПК), підозрюваним (ст. 42 КПК), захисником (ст. 45 КПК), потерпілим (ст. 55 КПК). Крім того, дати характеристику їх процесуальних прав і обов'язків, назвати кримінально-процесуальну функцію, яку той чи інший учасник здійснює.

Важливим при з'ясуванні правового статусу всіх суб'єктів кримінального процесу є вирішення проблемних питань, які виникають у практичній діяльності, а також стосуються прогалин в законодавстві. Слід також звернути увагу на правовий статус цивільного позивача, цивільного відповідача та їх представників у кримінальному процесі. Передусім необхідно з'ясувати умови спільного розгляду кримінального провадження і цивільного позову. Участь у кримінальному процесі цивільного позивача і цивільного відповідача обумовлена можливістю сумісного розгляду кримінального провадження і цивільного позову. Процесуальне положення цивільного позивача, цивільного відповідача, їх представників закріплено у ст.ст. 61-63 КПК України.

Щодо інших суб'єктів кримінального процесу, слід охарактеризувати існуючі в теорії думки стосовно поділу таких суб'єктів на додаткові групи, а також їх характеристики. Слід навести поняття та статус свідка, експерта, понятих, перекладача, спеціаліста в кримінальному процесі.

Література до теми:

Основна: 3, 8, 14, 23, 24, 29. Допоміжна: 34, 45, 54, 55.

Тема 5. Докази і доказування у кримінальному провадженні

Навчальна мета: засвоїти поняття доказів та їх класифікацію, охарактеризувати процесуальні джерела доказів, елементи процесу доказування, предмет і межі доказування в кримінальному провадженні; визначити коло суб'єктів доказування.

Кількість годин: 2 год.

Ключові терміни та поняття до теми:

Кримінально-процесуальне доказування; доказове право; теорія доказів; процес доказування; суб'єкти кримінально-процесуального доказування; предмет та межі доказування; докази; класифікація доказів; процесуальні джерела доказів; показання свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого; висновок експерта; речові докази; документи.

Поняття доказового права. Поняття теорії доказів у кримінальному процесі та її предмет. Опосередковане пізнання – методологічна основа теорії доказів. Ймовірність та вірогідність знань, отриманих у результаті пізнання в кримінальному провадженні. Поняття доказів. Класифікація доказів: первісні та похідні, особисті та ті, що містяться в предметах та документах, прямі й непрямі, обвинувальні та виправдувальні. Властивості доказів. Належність, допустимість, достовірність та достатність доказів. Недопустимість доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини. Недопустимість доказів та відомостей, які стосуються особи підозрюваного, обвинуваченого. Недопустимість доказів, отриманих у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави. Визнання судом доказів недопустимими. Значення рішень інших судів у питаннях допустимості доказів. Доказування. Обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Обов'язок доказування. Мета доказування. Процес доказування та його структура. Елементи процесу доказування. Збирання доказів сторонами кримінального провадження. Перевірка доказів. Оцінка доказів. Зміст та основні положення оцінки доказів. Внутрішнє переконання та його роль в оцінці доказів.

Процесуальні джерела доказів. Характеристика джерел доказів. Процесуальні джерела доказів у кримінальних провадженнях про кримінальні проступки, їх види та характеристика. Показання. Показання свідків, їх предмет, значення та оцінка. З'ясування достовірності показань свідка. Особи, які не можуть бути допитані як свідки в кримінальній справі. Процес формування показань свідків, його етапи. Об'єктивні та суб'єктивні фактори, які впливають на формування показань свідка. Перевірка та оцінка показань свідка. Показання потерпілого, їх предмет, значення, перевірка та оцінка. Показання підозрюваного, підсудного, їх предмет, значення, перевірка і оцінка. Обмова та самообмова в їх показаннях. Показання з чужих слів та питання про їх допустимість. Речові докази. Речові докази, їх поняття та види. Процес формування речових доказів. Оцінка речових доказів.

Документи як джерела доказів, їх поняття, види, відмінність від речових доказів. Перевірка та оцінка документів, як джерел доказів. Зберігання речових

доказів і документів. Вирішення питання про речові докази при завершенні провадження у кримінальній справі. Висновок експерта. Процесуальні форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Висновок експерта, його предмет, значення, форма та зміст. Підстави для призначення експертизи у кримінальному процесі. Права, обов'язки та відповідальність експерта. Підстави для відводу експерта та порядок його вирішення. Відмінність експерта від спеціаліста. Висновок спеціаліста у кримінальному провадженні щодо кримінальних проступків. Висновок (висновки) експертів при проведенні комісійної та комплексної експертиз. Перевірка та оцінка висновку експерта.

Семінарське заняття 5.1

1. Поняття і класифікація доказів.
2. Характеристика процесуальних джерел доказів.

Семінарське заняття 5.2

1. Поняття, значення та мета кримінально-процесуального доказування.
2. Предмет та межі доказування.

Семінарське заняття 5.3

1. Суб'єкти доказування.
2. Поняття і класифікація доказів та їх процесуальних джерел.

Семінарське заняття 5.4

1. Збирання, перевірка доказів та їх процесуальних джерел.
2. Оцінка доказів та їх процесуальних джерел.

Семінарське заняття 5.5

1. Умови та процесуальний порядок визнання доказів недопустимими.
2. Моральні засади доказування у кримінальному процесі.

Під час самостійної підготовки студенти письмово вирішують запропоновані задачі. На занятті відбувається обговорення їх рішень та реферативних повідомлень.

1. Слідчий викликав як свідка приватного нотаріуса Шмельову і запропонував їй дати відповіді на питання про дату, час та інші обставини відвідування нотаріуса підозрюваним Головачем, а також про зміст вчинених нею нотаріальних дій. Шмельова відповідала на будь-які питання слідчого відмовилася, вказавши на неможливість розкриття професійної таємниці нотаріуса.

Чи є законною відмова нотаріуса Шмельової від давання показань? Як повинен діяти слідчий в цій ситуації?

2. У кримінальному провадженні по факту вбивства, слідчий допитав як свідків таких осіб:

- а) Баранова, учня 5-го класу загальноосвітньої школи;
- б) Ковальову, пенсіонерку, яка не вміє писати та читати;
- в) Шмарова, працівника карного розшуку РУВС;
- г) Платова, працівника дипломатичної установи в Україні.

Чи можуть показання цих осіб бути джерелом доказів у кримінальному провадженні?

3. Дубов підозрювався у вчиненні грабежу Голубової. Дубов винним себе не визнав і повідомив, що на момент вчинення правопорушення він був у кіно зі своєю знайомою Шаповаловою. Шаповалова на допиті цей факт підтвердила. Потерпіла Голубова при проведенні пред'явлення для впізнання вказала на Дубова як на того, хто вчинив відносно неї грабіж. Свідок Щукін на допиті повідомив, що Шаповалова розповідала йому про пограбування Голубової й про те, що вона дала слідчому неправдиві показання.

Перерахуйте наведені тут докази та їх процесуальні джерела, здійсніть їх класифікацію.

4. Бизов підозрювався у вчиненні умисного вбивства. На допиті він заявив, що злочин вчинити не міг, тому що в цей день знаходився у відрядженні в іншому місті. На підтвердження цього факту він пред'явив залізничні квитки в обидва напрями.

Визначте джерела доказів і самі докази в цій ситуації. Класифікуйте їх.

5. Під час кримінального провадження слідчий зібрав 5 обвинувальних непрямих доказів вини підозрюваного у вчиненні інкримінованого злочину. Проте сам підозрюваний свою вину заперечував. Слідчий закінчив провадження досудового слідства, склав обвинувальний акт і направив матеріали кримінального провадження прокуророві.

Оцініть рішення слідчого. Чи правильно визначив слідчий межі доказування в цьому провадженні?

6. Сомов був затриманий за вчинення хуліганських дій в автобусі, в якому знаходилися 22 пасажирів.

Чи слід допитувати усіх пасажирів автобусу як свідків? Що представляють собою межі доказування та як вони співвідносяться з предметом доказування?

7. Під час допиту як свідка у кримінальному провадженні про хуліганство Серова повідомила, що безпосередньо вона хуліганських дій не бачила, проте чула в дворі розмови про обставини цього злочину.

Чи має доказове значення інформація, повідомлена Серовою?

8. Обвинувачений в ухиленні від сплати податків Фесенко та його захисник адвокат Березов їхали вдвох в автомобілі під керуванням Фесенка. Під час цієї поїздки Фесенко не впорався з керуванням і здійснив наїзд на пішохода, завдавши йому тяжкі тілесні ушкодження. За фактом дорожньо-транспортної пригоди було розпочато досудове розслідування, в якій адвокат Березов був викликаний для допиту як свідок, проте останній давати показання відмовився, мотивуючи це тим, що він не може надавати інформацію про свого підзахисного.

Чи є законною відмова адвоката Березова від давання показань?

9. Як свідок у кримінальному провадженні про злісне хуліганство був допитаний Барчук. Він підтвердив факт вчинення Власенком правопорушення з використанням холодної зброї (ножа). Захисник обвинуваченого заявив клопотання про визнання показань свідка Барчука недостовірними, оскільки в нього поганий зір, він носить окуляри й тому не міг правильно сприйняти обставини події та дати адекватні показання про них.

Яке рішення повинен прийняти суддя, враховуючи наведені обставини?

Питання для самоконтролю:

1. Поняття та елементи кримінально-процесуального доказування?
2. Які норми складають доказове право?
3. Яким чином збираються докази та їх джерела?
4. За якими правилами перевіряються докази та їх джерела?
5. Які існують процесуальні правила оцінки доказів та їх процесуальних джерел?
6. Що означає належність і допустимість доказів та їх джерел?
7. У чому полягає зміст предмету кримінально-процесуального доказування?
8. Що треба розуміти під межами і обсягом доказування у кримінальному процесі?
9. Хто відноситься до суб'єктів кримінально-процесуального доказування і на кого покладений обов'язок доказування у кримінальному провадженні?
10. Що треба розуміти під доказами та їх процесуальними джерелами в кримінальному процесі?
11. Яка існує класифікація доказів та їх джерел у кримінальному процесі?
12. Хто вважається свідком у кримінальному процесі? Які свідок має права, обов'язки і за що несе відповідальність?
13. Які відомості складають предмет показань свідка і потерпілого?
14. У чому полягають правила оцінки показань свідка і потерпілого?
15. Які відомості складають предмет показань підозрюваного і обвинуваченого, в чому полягають їх різновидності і правила оцінки?
16. В яких випадках призначення експертизи в кримінальному провадженні є обов'язковим?
17. Що таке висновок експерта, його доказове значення у кримінальному процесі?
18. Що являють собою речові докази і в чому полягає порядок їх зберігання. Як вирішується питання про долю речових доказів?

Теми рефератів, доповідей:

1. Правові гарантії у кримінально-процесуальному доказуванні.
2. Непрямі докази в кримінальному процесі.
3. Встановлення об'єктивної істини як мета кримінально-процесуального доказування.
4. Використання результатів оперативно-розшукових заходів під час кримінально-процесуального доказування.
5. Презумпції в кримінально-процесуальному доказуванні.
6. Висновок експерта як джерело доказів.

7. Речові докази у кримінальному процесі.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи :

1. Охарактеризуйте юридичні ознаки доказів у кримінальному процесі за такою схемою:

ЮРИДИЧНІ ОЗНАКИ ДОКАЗІВ	
—	<i>Належність доказу —</i>
—	<i>Достовірність доказу —</i>
—	<i>Допустимість доказу —</i>
—	<i>Достатність доказів —</i>

2. Надайте характеристику сутності та змісту кримінально-процесуального доказування, заповнивши таку таблицю:

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ДОКАЗУВАННЯ			
Поняття	Мета	Елементи	Значення

Література до теми:

Основна: 3, 6, 11, 13, 23. Допоміжна: 34, 35, 47, 49, 54.

Тема № 6. Процесуальні строки і витрати

Навчальна мета: засвоїти поняття та види кримінальних процесуальних строків, правила їх обчислення; усвідомити поняття і види процесуальних витрат та порядок їх стягнення.

Час проведення: 2 год.

Ключові терміни та поняття до теми:

Процесуальні строки; класифікація процесуальних строків; порядок обчислення процесуальних строків; подовження, зупинення і відновлення процесуальних строків; процесуальні витрати; види процесуальних витрат; визначення розміру та розподіл процесуальних витрат; витрати, що покладаються на державу; рішення щодо процесуальних витрат.

Семінарське заняття 6.1

1. Поняття, види та значення процесуальних строків у кримінальному процесі.

2. Порядок обчислення процесуальних строків.

3. Поняття і види процесуальних витрат.
4. Визначення розміру та розподіл процесуальних витрат.

Методичні вказівки. Підготовку до семінарського заняття рекомендовано почати з повторення ст. 2 КПК України, яка закріплює задачі кримінального судочинства. Обговорюючи це питання слід показати як процесуальні строки сприяють охороні прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб, що приймають участь у кримінальному судочинстві, а також швидкому і ефективному розслідуванню кримінальних проваджень. Процесуальні строки встановлені у багатьох статтях КПК України. Слід звернути увагу на те, що характер вимог щодо строків різний. В одних випадках кримінальна процесуальна норма передбачає виконання конкретної процесуальної дії у визначений строк (наприклад, вимоги ст.186 КПК України); в інших – шляхом встановлення строку обмежується здійснення тієї чи іншої процесуальної дії (наприклад, ст. 426 КПК України – строки касаційного оскарження). Така відмінність може послужити підставою поділу процесуальних строків на кілька груп в залежності від: а) одиниці обчислювання; б) тривалості; в) характеру припису.

Класифікацію строків необхідно супроводжувати прикладами з КПК України.

Під час самостійної підготовки студенти письмово вирішують запропоновані задачі. На занятті відбувається обговорення їх рішень та реферативних повідомлень.

1. 10 грудня 2012 року о 20 год. 00 хв. Король звернувся до міліції з заявою про викрадення з його квартири грошей на суму 10 тис. гривень. Відповідно до ч.1 ст. 214 КПК України слідчий зобов'язаний не пізніше 24 годин після подання заяви внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування. Враховуючи цю вимогу закону, відомості були внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань 11 грудня 2012 року о 20 год. 50 хв.

Чи відбулося в даному випадку порушення норм кримінального процесуального законодавства?

2. 20 листопада 2012 року Пояркова звернулася до міліції з заявою про те, що коли вона поверталася з роботи до дому, незнайомі чоловіки вирвали у неї з рук сумочку з грошима та мобільним телефоном і зникли. 21 листопада 2012 року відомості про це кримінальне правопорушення були внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочато розслідування. Під час досудового провадження було встановлено, що кримінальне правопорушення вчинено Пінчуком, якому 15 грудня 2012 року було оголошено про підозру.

Визначте дату закінчення строку досудового розслідування враховуючи вимоги ст. 219 КПК України.

Який порядок обчислення процесуальних строків, які визначаються місяцями?

3. 30 жовтня 2012 року Сидоренку було повідомлено, що він підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.4 ст.186 КК України (грабіж вчинений у великих розмірах). В даному кримінальному провадженні, враховуючи вимоги ст. 219 КПК України, 2 січня 2013 року прокурором був затверджений обвинувальний акт та направлений до суду.

Чи порушив слідчий визначений законом строк досудового розслідування, якщо врахувати, що 31 грудня 2012 року та 1 січня 2013 року – це неробочі дні?

4. 20 грудня 2012 року о 15 год. 00 хв. Мартинюка було затримано на підставі п.2 ч.2 ст.207 КПК України. 23 грудня о 11 год. 20 хв. щодо нього слідчим суддею була винесена ухвала про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою строком 50 днів.

Визначте дату закінчення дії ухвали про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Чи зміниться ця дата, якщо вона буде припадати на неробочий день?

5. 7 січня о 10 год. 00 хв. Петров був затриманий уповноваженою службовою особою на підставі п.1 ч.1 ст.208 КПК України. 10 січня о 9 год. 50 хв., відповідно до вимог ст. 211 КПК України, Петров був доставлений до суду для розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. За результатами розгляду клопотання слідчий суддя постановив ухвалу про обрання щодо Петрова запобіжного заходу у вигляді застави, і тому він був звільнений з-під варти 10 січня о 11 год. 00 хв. *Чи відбулося в описаній ситуації порушення норм кримінально-процесуального законодавства?*

Якщо так, то яких саме?

6. Слідчий запланував провести слідчий експеримент на 20 січня 2013 року та залучити до нього потерпілого Литвинчука.

Визначте дату, коли потерпілий має отримати повістку про виклик або бути повідомленим іншим шляхом (враховуючи вимоги ст. 135 КПК України).

7. В ході кримінального провадження, яке здійснювалося в м. Києві, з Херсонської та Одеської областей викликалися як свідки троє осіб, кожний з яких, у зв'язку з виїздом до місця провадження досудового розслідування, був відсутній на роботі 4 дні. Ряд слідчих дій провадилися слідчим у Львові, куди він виїжджав у відрядження. У кримінальному провадженні також було проведено 2 експертизи, які виконувалися співробітниками експертної установи. Під час провадження допиту одного із свідків, який не володів українською мовою, був присутній перекладач.

Визначте процесуальні витрати в описаній ситуації.

8. Медведенко, який вчинив умисне вбивство з корисливих мотивів, був німий. Під час кримінального провадження від послуг захисника він відмовився.

Чи будуть процесуальні витрати під час повідомлення Медведенку про підозру?

Якщо так, то з чого вони будуть складатися?

Питання для самоконтролю:

1. Процесуальні строки та їх значення у кримінальному процесі.
2. Яка існує класифікація строків у кримінальному процесі?
3. Який порядок встановлення процесуальних строків прокурором, слідчим суддею, судом.?
4. Який порядок обчислення процесуальних строків?
5. У яких випадках процесуальні строки не вважаються пропущеними?
6. Які наслідки порушення процесуальних строків?
7. Який порядок поновлення процесуальних строків?
8. Що таке процесуальні витрати?
9. Які є види процесуальних витрат?
10. Який порядок зменшення розміру процесуальних витрат або звільнення від їх оплати, відстрочення та розстрочення процесуальних витрат.
11. Який процесуальний порядок розподілу процесуальних витрат?
12. Які витрати, що покладаються на державу?

Теми рефератів, доповідей:

1. Європейські стандарти визначення строків та їх дотримання у кримінальному процесі.
2. Порядок продовження, зупинення та поновлення процесуальних строків.
3. Безоплатна правова допомога у кримінальному провадженні.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи :

1. Законспекуйте основні положення:

– Закону України “Про безоплатну правову допомогу” від 2 червня 2011 року // Відомості Верховної Ради України.– 2011, № 51, Ст. 577. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>

– Рішення Європейського суду з прав людини у справі “Харченко проти України” (Заява № 40107/02). – режим доступу – <http://court.gov.ua/sud2590/2536/233223/12321/>

Література до теми:

Основна: 3, 23, 24, 29. Допоміжна: 34, 54.

Тема № 7: Відшкодування шкоди у кримінальному провадженні.

Навчальна мета заняття: засвоїти поняття та види відшкодування (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні. Усвідомити процесуальний порядок відшкодування (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні. Визначити поняття і значення цивільного позову у кримінальному провадженні, а також процесуальний порядок його вирішення.

Кількість годин: 2 год.

Ключові терміни та поняття до теми:

Відшкодування шкоди потерпілому, завданої кримінальним правопорушенням; цивільний позов у кримінальному провадженні; позовна заява; підстави і порядок пред’явлення цивільного позову; процесуальні засоби забезпечення відшкодування шкоди; шкода, завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури та суду.

Семінарське заняття 7.1

1. Поняття та види шкоди, яка підлягає відшкодуванню (компенсації) у кримінальному провадженні.
2. Поняття та значення цивільного позову у кримінальному провадженні.

Семінарське заняття 7.2

1. Предмет, підстави пред’явлення та порядок вирішення цивільного позову у кримінальному провадженні.
2. Відшкодування майнової (моральної) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю правоохоронних органів та суду.

Під час самостійної підготовки студенти письмово вирішують запропоновані задачі. На занятті відбувається обговорення їх рішень та реферативних повідомлень.

1. В результаті нанесення Мироненку тяжких тілесних ушкоджень двома невідомими особами він втратив зір. В ході досудового розслідування кримінального правопорушення не вдалося встановити осіб, які його вчинили.

Чи має право Мироненко на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням?

Якщо так, то хто повинен її відшкодовувати та якими нормами це регламентовано?

2. 19-річний Туренко разом з 13-річним Єгоровим вчинили крадіжку автомобіля, що належав Завадському. Катаючись на викраденому автомобілі, вони, не впоравшись з керуванням, вдарилися в огорожу та пошкодили автомобіль на суму 2500 гривень. Від потерпілого Завадського надійшла позовна заява про відшкодування йому шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

Хто бути нести цивільну відповідальність за заподіяну шкоду?

Яким чином особа, якій заподіяно шкоду кримінальним правопорушенням, набуває статус цивільного позивача у кримінальному провадженні?

3. Керуючи автомобілем, що належав ремонтно-будівельному управлінню, Грабчук допустив перевищення швидкості і, не впоравшись з керуванням, виїхав на тротуар, де здійснив наїзд на підлітка. Протягом 23 днів потерпілий перебував на лікуванні в лікарні, потім, за рекомендацією лікарів, – у санаторії. Під час досудового провадження постало питання про відшкодування матеріальних витрат в розмірі 12000 гривень, пов'язаних з придбанням ліків, санаторним лікуванням, посиленням харчуванням потерпілого. Види витрат і їх розмір підтверджені відповідними довідками.

Яка шкода має бути відшкодована?

Хто вправі пред'явити цивільний позов про відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням?

Хто буде нести цивільну відповідальність за шкоду, заподіяну кримінальним правопорушенням, яке вчинив Грабчук?

4. Назарук і Шевчук на вулиці напали на Гаврилова, забрали в нього мобільний телефон і, аби уникнути переслідування, побили його. Гаврилову були завдані середньої тяжкості тілесні ушкодження. Протягом 19 днів він знаходився в лікарні, 8 днів лікувався амбулаторно. Гаврилов заявив цивільний позов у якому вимагав відшкодувати йому різницю в заробітній платі у зв'язку з лікарняним, а також вартість мобільного телефону та пошкодженої куртки. Адміністрація лікарні, де перебував Гаврилов, пред'явила позов про відшкодування 6000 гривень, витрачених лікарнею на його лікування та харчування.

Оцініть ситуацію.

Яка шкода і кому має бути відшкодована?

Чи зобов'язаний цивільний позивач доказувати розмір завданої йому шкоди?

5. Якимов, який є потерпілим у кримінальному провадженні про порушення правил безпеки дорожнього руху (ч. 1 ст. 286 КК України), пред'явив цивільний позов. Він просив стягнути з винного різницю в заробітній платі, що виникла внаслідок його перебування на лікарняному, вартість придбаних ліків, а також 1000 гривень, які він мав отримати за виконання замовлення по виготовленню ювелірної прикраси.

Чи слід задовольнити вимоги Якимова, якщо так, то які саме?

6. Із роздягальні басейну Гунько викрав шкіряну куртку, що належала Семенову. Потерпілий, а також його батьки, допитані як свідки, заявили, що заплатили за неї на речовому ринку 2460 гривень. Висновком товарознавчої експертизи вартість куртки була визначена в розмірі 1000 гривень.

Визначте характер і розмір завданої потерпілому шкоди в описаній ситуації.

Яке значення має правильне встановлення розміру шкоди?

Які види шкоди передбачені кримінально-процесуальним законом?

7. Рогоза, Потапов і Дончук визнані судом винним у вчиненні крадіжки з магазину, Бойко – у заздальгідь не обіцяному зберіганні майна, завідомо здобутого злочинним шляхом, а Климов – у заздальгідь не обіцяному придбанні майна, завідомо здобутого злочинним шляхом. Гаврилов, який безпосередньо брав участь у вчиненні крадіжки, втік після оголошення йому про підозру і його місцезнаходження не було відоме. У зв'язку з цим матеріали кримінального провадження відносно Гаврилова були виділені в окреме провадження, яке було зупинено на підставі п.2 ч.1 ст.280 КПК України. Шкода, завдана кримінальним правопорушенням, була визначена в розмірі 9000 гривень, і за позовом адміністрації магазину суд прийняв рішення про стягнення цієї суми солідарно з Рогози, Потапова, Дончука, Бойка, Климова і Гаврилова.

Оцініть рішення суду.

Чи вправі суд вирішувати питання про відшкодування шкоди за відсутності цивільного позову в кримінальному провадженні?

Питання для самоконтролю:

1. Яка шкода яка підлягає відшкодуванню (компенсації) у кримінальному провадженні?
2. Хто має право на компенсацію шкоди за рахунок Державного бюджету України?
3. Які підстави для заявлення цивільного позову у кримінальному процесі?
4. У чому полягають переваги спільного розгляду кримінального провадження та цивільного позову?
5. Який порядок пред'явлення цивільного позову в кримінальному провадженні?
6. Форма та зміст позовної заяви.
7. На кому лежить обов'язок доказування цивільного позову в кримінальному провадженні?
8. Якими процесуальними заходами забезпечується відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням?
9. Які рішення може ухвалити суд щодо цивільного позову, заявленого у кримінальному провадженні?
10. Які наслідки неприбуття в судові засідання цивільного позивача і цивільного відповідача чи їх представників?

Теми рефератів, доповідей:

1. Право потерпілого на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, у нормах міжнародного права.
2. Кримінально-процесуальні гарантії права потерпілого на відшкодування (компенсацію) шкоди у кримінальному провадженні.

3. Цивільний позов як кримінально-процесуальний засіб забезпечення прав і законних інтересів осіб, яким злочином завдано шкоди.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи :

Законспектуйте основні положення:

– закону України від 1 грудня 1994 року “Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду”;

– Рішення Європейського суду з прав людини у справі “Третьяков проти України (заява №16698/05) рішення від 29 вересня 2011 року – режим доступу –

http://court.gov.ua/sud0190/about/sudova_praktyka/tretyakov/

Література до теми:

Основна: 3, 23, 24, 29. Допоміжна: 34.

Тема № 8. Заходи забезпечення кримінального провадження

Заходи забезпечення кримінального провадження. Поняття заходів забезпечення кримінального провадження, їх класифікація. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Гарантії дотримання прав людини при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження. Заходи забезпечення кримінального провадження, спрямовані на забезпечення явки особи. Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід. Поняття виклику. Порядок здійснення виклику в кримінальному провадженні. Зміст повістки про виклик. Наслідки неприбуття на виклик та поважні причини неприбуття. Привід. Клопотання про здійснення приводу, його розгляд. Виконання ухвали про здійснення приводу Заходи забезпечення кримінального провадження, спрямовані на забезпечення виконання процесуальних обов'язків. Накладення грошового стягнення. Загальні положення накладення грошового стягнення. Клопотання про накладення грошового стягнення та його розгляд. Ухвала про накладення грошового стягнення. Заходи забезпечення кримінального провадження, спрямовані на встановлення обставин кримінального провадження: тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, відсторонення від посади, тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя, тимчасовий доступ до речей і документів, тимчасове вилучення майна. Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом. Загальні положення тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом та тимчасового вилучення документів, які посвідчують користування спеціальним правом. Наслідки тимчасового вилучення документів, які посвідчують користування спеціальним правом. Клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним, його розгляд та вирішення. Строк, протягом якого може бути здійснене тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, та його продовження. Відсторонення від посади. Загальні положення відсторонення від посади. Клопотання про відсторонення від посади, його розгляд та вирішення. Тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя. Клопотання про

відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності, його розгляд, вирішення та порядок продовження строку такого тимчасового відсторонення. Тимчасовий доступ до речей і документів. Загальні положення тимчасового доступу до речей і документів. Клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів. Речі і документи, до яких заборонено доступ. Речі і документи, які містять охоронювану законом таємницю. Розгляд клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів. Ухвала про тимчасовий доступ до речей і документів та її виконання. Наслідки невиконання ухвали слідчого судці, суду про тимчасовий доступ до речей і документів. Тимчасове вилучення майна. Підстави та процесуальний порядок тимчасового вилучення майна. Заходи забезпечення кримінального провадження, спрямовані на забезпечення цивільного позову: арешт майна. Підстави для арешту майна. Клопотання про арешт майна, його розгляд клопотання та вирішення. Порядок скасування арешту майна. Виконання ухвали про арешт майна Запобіжні заходи, затримання особи. Загальні положення про запобіжні заходи, мета та підстави застосування запобіжних заходів. Обставини, що враховуються при обранні запобіжного заходу. Особисте зобов'язання. Особиста порука. Домашній арешт. Застава. Тримання під вартою. Клопотання слідчого, прокурора про застосування запобіжних заходів та його розгляд. Відкликання, зміна або доповнення клопотання про застосування запобіжного заходу. Забезпечення прибуття особи для розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу. Клопотання про дозвіл на затримання з метою приводу. Розгляд клопотання про дозвіл на затримання з метою приводу. Ухвала про дозвіл на затримання з метою приводу. Дії уповноважених службових осіб після затримання на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання. Подання клопотання про застосування запобіжного заходу після затримання особи без ухвали про дозвіл на затримання, його розгляд. Застосування запобіжного заходу. Застосування електронних засобів контролю. Строк дії ухвали про тримання під вартою, продовження строку тримання під вартою. Значення висновків, що містяться в ухвалі про застосування запобіжних заходів. Порядок продовження строку тримання під вартою. Клопотання підозрюваного, обвинуваченого про зміну запобіжного заходу. Порядок звільнення особи з-під варти. Заборона затримання без дозволу слідчого судді, суду. Виконання ухвали щодо обрання запобіжного заходу. Загальні обов'язки судді щодо захисту прав людини Затримання особи без ухвали слідчого судді, суду. Момент затримання. Доставлення до органу досудового розслідування. Строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду. Особа, відповідальна за перебування затриманих. Повідомлення інших осіб про затримання Особливості застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування кримінальних проступків. Затримання уповноваженою службовою особою особи, яка вчинила кримінальний проступок, вилучення речей і документів.

Ключові терміни та поняття до теми:

Заходи забезпечення кримінального провадження та їх види; виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід; накладення грошового стягнення; тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом; відсторонення від посади; тимчасовий доступ до речей і документів; тимчасове вилучення майна; арешт майна; запобіжні заходи та їх види; порядок, підстави

та мета застосування запобіжних заходів; особисте зобов'язання; особиста порука; застава; домашній арешт; застосування електронних засобів контролю; тримання під вартою; затримання та його види; застосування запобіжних заходів щодо неповнолітніх.

Семінарське заняття 8.1

1. Загальна характеристика системи та видів заходів забезпечення кримінального провадження.
2. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Семінарське заняття 8.2

1. Процесуальний порядок та мета застосування заходів забезпечення кримінального провадження:

- 1.1. Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід (глава 11 КПК України);
- 1.2. Накладання грошового стягнення (глава 12 КПК України);
- 1.3. Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (глава 13 КПК);

Семінарське заняття 8.3

- 1.4. Відсторонення від посади (глава 14 КПК України);
  - 1.4.1. Тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя;
- 1.5. Тимчасовий доступ до речей і документів (глава 15 КПК України);
- 1.6. Тимчасове вилучення майна (глава 16 КПК України);
- 1.7. Арешт майна (глава 17 КПК України);
- 1.8. Затримання особи (глава 18 КПК України);

Семінарське заняття 8.4

- 1.9. Запобіжні заходи (глава 18 КПК України).

Під час самостійної підготовки студенти письмово вирішують запропоновані задачі. На занятті відбувається обговорення їх рішень та реферативних повідомлень.

1. У кримінальному провадженні щодо розслідування кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 186 КК України, потерпіла стверджувала, що це кримінальне правопорушення міг вчинити її приятель Павлюк. Втім, за словами потерпілої, довести вину Павлюка буде важко, адже він викрадені речі уже продав та має намір виїхати працювати за кордон. Слідчий, на підставі показань потерпілої, звернувся до суду з клопотанням, погодженим з прокурором, про застосування Павлюку запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту.

Чи достатньо підстав для застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту у вказаній ситуації?

2. У кримінальному провадженні щодо розслідування кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК України, слідчий звернувся до суду з клопотанням, погодженим з прокурором, про застосування підозрюваним Антонову та Свиридову запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання. Серед підстав застосування цього запобіжного заходу слідчий навів дані, які дають підстави вважати, що підозрювані можуть перешкоджати кримінальному провадженню. Слідчий суддя, після одержання цього клопотання 15 січня о 10 год. 00 хв., призначив дату судового слухання на 18 січня о 16 год. 00 хв. та здійснив судовий виклик Антонова та Свиридова на цей же час.

Оцініть дії слідчого та слідчого судді в описаній ситуації.

Чи допустили вони порушення вимог процесуального законодавства?

Якщо так, то які саме?

3. До слідчого, що здійснював кримінальне провадження, у якому Саприкіну було оголошено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 296 КК України (хуліганство, вчинене із застосуванням холодної зброї), звернулися 65-річний батько, 18-річний син і дружина підозрюваного з клопотанням передати їм Саприкіна на поруки. Усі троє гарантували забезпечення виконання підозрюваним покладених на нього обов'язків та, за необхідності, доставку його до органу досудового розслідування чи в суд на першу про те вимогу. Слідчий звернувся з клопотанням, погодженим з прокурором, до слідчого судді про застосування Саприкіну запобіжного заходу у вигляді особистої поруки.

Як слідчий суддя має вирішити заявлене клопотання?

Які є процесуальні вимоги до кількості поручителів у кримінальному провадженні?

4. Під час кримінального провадження щодо вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 164-16 КК України (зайняття забороненими видами господарської діяльності), Лозицькому було оголошено про підозру. Враховуючи, що в матеріалах провадження містилися дані про те, що підозрюваний намагається впливати на потерпілого та свідків з метою схилити їх до давання неправдивих показань, слідчий суддя, на підставі клопотання слідчого, погодженого з прокурором, обрав Лозицькому запобіжний захід у вигляді домашнього арешту.

Чи дотримані вимоги кримінально-процесуального законодавства щодо підстав застосування домашнього арешту при вчиненні вказаного кримінального правопорушення?

5. Самсонову було оголошено про підозру у вчиненні кримінального

проступку. Слідчий звернувся з клопотанням, погодженим з прокурором, до слідчого судді про обрання Самсонову запобіжного заходу у вигляді застави та навів слідчому судді достатньо даних, які дають підстави вважати, що підозрюваний дійсно має намір переховуватися від органів досудового розслідування.

Чи є підстави обрання Самсонову запобіжного заходу у вигляді застави?

6. 24 жовтня слідчим були внесені відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 187 КК України (розбій, поєднаний з проникненням у житло). 12 листопада за підозрою у вчиненні цього кримінального правопорушення був затриманий Машков, а 15 листопада відносно нього слідчим суддею районного суду за поданням слідчого, погодженим з прокурором, був обраний запобіжний захід у вигляді тримання під вартою строком на 60 днів. 25 листопада Машков був звільнений з під варти, так як ним була внесена застава, визначена в ухвалі слідчого судді про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. В зв'язку з тим, що Машков, будучи належним чином повідомлений, не з'являвся за викликом до слідчого без поважних причин та не повідомляв про причини своєї неявки, за рішенням слідчого судді 15 грудня застава була звернена в дохід держави, а відносно Машкова було прийнято рішення про зміну запобіжного заходу на тримання під вартою.

З якого моменту слід обчислювати строк тримання під вартою підозрюваного Машкова?

Чи може слідчий суддя, при повторному взятті під варту, в ухвалі про зміну запобіжного заходу на тримання під вартою визначити строк її дії 50 днів?

Назвіть максимальний строк тримання під вартою під час досудового розслідування.

7. У дворі будинку був виявлений труп жінки з ножовими пораненнями. Дані, що були отримані під час огляду місця події, давали підстави вважати, що жінка була вбита білявим чоловіком високого зросту, що був одягнений у світлу шкіряну куртку. Через 30 хвилин працівники міліції в кафе, що розташоване недалеко від місця події, виявили білявого чоловіка високого зросту, що був одягнений у світлу шкіряну куртку, на якій були плями бурого кольору, а на руках мали місце подряпини. Цей чоловік при появі міліціонерів почав нервувати й намагався вийти з приміщення кафе, однак був ними зупинений. Чоловік пред'явив документи на ім'я Рубана та повідомив, що він уже близько двох годин знаходиться в цьому кафе, а свою спробу вийти пояснив тим, що він раніше судимий і не має бажання зайвий раз спілкуватися з працівниками міліції. Рубан був доставлений до органу внутрішніх справ.

Чи є підстави для затримання Рубана як підозрюваного в кримінальному провадженні про вбивство?

Які вимоги процесуального законодавства має виконати уповноважена службова особа, що здійснила затримання особи, негайно після затримання?

8. Прохоров був затриманий працівниками міліції о 10 год. 10 хв. на місці вчинення квартирної крадіжки та доставлений до органу внутрішніх справ о 11 год. 20 хв. Через зайнятість іншими справами протокол затримання було складено о 14 год. 00 хв., де вказали, що підставою затримання є "Підозра у

вчиненні квартирної крадіжки”, а часом затримання – “14 год. 00 хв.”.

Оцініть дотримання вимог процесуального законодавства при складанні протоколу про затримання?

З якого моменту особа є затриманою?

9. Лаврук, який працює водієм таксі, керуючи власним автомобілем, порушив правила дорожнього руху, внаслідок чого здійснив наїзд на пішохода та завдав йому тяжкі тілесні ушкодження. Лавруку було оголошено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 286 КК України. Слідчий, враховуючи обставини вчиненого та особу підозрюваного, за погодженням з прокурором, звернувся до суду з клопотанням про відсторонення Лаврука від посади.

Оцініть ситуацію.

Який захід забезпечення кримінального провадження варто застосувати в описаній ситуації?

10. Свідок Іванова була викликана для проведення одночасного допиту зі свідком Потапенком. Вказані особи були завчасно повідомлені про виклик (було підтвердження отримання ними повістки про виклик). Проте ні Іванова, яка самостійно виховувала п'ятирічного сина, ні Потапенко на допит не з'явилися. При цьому Іванова не повідомила слідчого про причини свого неприбуття, а Потапенко зателефонував та сказав, що не прибуде у вказаний час, так як в цей день він має бути на іспиті в інституті.

Які заходи забезпечення кримінального провадження можуть бути застосовувані до Іванової та Потапенка через неприбуття їх на виклик?

Питання для самоконтролю:

1. Визначте поняття заходів забезпечення кримінального провадження.
2. Які види заходів забезпечення кримінального провадження передбачено у КПК України?
3. Як заходи забезпечення кримінального провадження можна класифікувати?
4. Визначте поняття запобіжних заходів.
5. Які види запобіжних заходів визначено у КПК України?
6. Що є підставою застосування запобіжних заходів?
7. У чому суть запобіжного заходу – особисте зобов'язання?
8. Скільки поручителів може бути у підозрюваного, обвинуваченого?
9. У чому суть запобіжного заходу застави?
10. Хто і за якими правилами визначає розмір застави?
11. У чому суть домашнього арешту як запобіжного заходу?
12. У яких кримінальних провадженнях може бути застосований запобіжний захід тримання під вартою?
13. З якого моменту обчислюється строк тримання під вартою?
14. Які види затримання передбачено у КПК України?
15. Які причини неприбуття особи на виклик є поважними?
16. До кого може бути застосований привід?
17. За що може бути накладене грошове стягнення?
18. Які документи можуть бути тимчасово вилученими?
19. Щодо кого може бути здійснено відсторонення від посади?
20. У чому полягає тимчасовий доступ до речей і документів?
21. На яке майно можна накладати арешт?

Теми рефератів, доповідей:

1. Застосування запобіжного заходу у вигляді застави: історія розвитку та проблеми застосування.
2. Проблема застосування строків тримання особи під вартою у контексті практики Європейського суду з прав людини та національного законодавства України.
3. Міжнародні стандарти процедури затримання та взяття під варту.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Законспекуйте основні положення:
  - Рішення Європейського суду з прав людини у справі “Корнєв і Карпенко проти України” (Заява № 17444/04). – режим доступу – <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1014.7315.0>
  - Рішення Європейського суду з прав людини у справі “Петухов проти України” (Заява № 43374/02). – режим доступу – <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1014.7327.0>
  - Рішення Європейського суду з прав людини у справі "Єлоєв проти України" (Заява № 17283/02). – режим доступу – http://zakon.nau.ua/doc/?code=974_433

Література до теми:

Основна: 3, 5, 16, 17, 23, 24, 29. Допоміжна: 34, 40, 54.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 9. Загальні положення досудового розслідування

Навчальна мета заняття: визначити поняття досудового розслідування, сформулювати його сутність та завдання. Визначити сутність загальних положень досудового розслідування, їх співвідношення.

Кількість годин: 2 год.

Початок досудового розслідування. Порядок внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР). Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань. Основні засади ведення ЄРДР. Строки внесення відомостей до ЄРДР. Надання відомостей з ЄРДР. Загальні положення досудового розслідування. Підслідність. Об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування. Місце проведення досудового розслідування. Строки досудового розслідування. Загальні положення та порядок продовження строку досудового розслідування. Загальні положення досудового розслідування кримінальних проступків. Підстави та порядок зупинення досудового розслідування. Підстави та порядок оголошення розшуку підозрюваного. Взаємодія слідчого, прокурора з оперативними підрозділами з метою встановлення місцезнаходження підозрюваного. Підстави та процесуальний порядок відновлення досудового розслідування. Розгляд клопотань під час досудового розслідування. Ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування.

Ключові терміни та поняття до теми:

Досудове розслідування; дізнання; досудове слідство; Єдиний реєстр досудових розслідувань; підслідність; об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування; строки дізнання і досудового слідства; розгляд клопотань під час досудового розслідування; ознайомлення з матеріалами досудового розслідування; недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування; взаємодія слідчого і оперативних підрозділів.

Семінарське заняття 9.1

1. Поняття, значення, завдання та форми досудового розслідування.
2. Початок, місце і строки провадження дізнання та досудового слідства.

Семінарське заняття 9.2

3. Поняття та характеристика окремих загальних положень досудового розслідування: підслідність, об'єднання і виділення матеріалів кримінального провадження, розгляд клопотань, недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування.

4. Взаємодія слідчого і оперативних підрозділів.

Під час самостійної підготовки студенти письмово вирішують запропоновані задачі. На занятті відбувається обговорення їх рішень та реферативних повідомлень.

1. 7 липня прокурором були внесені відомості про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. 9 липня він передав наявні в нього матеріали до органу досудового розслідування. Того ж дня керівником органу досудового розслідування був визначений слідчий, який здійснюватиме розслідування. 11 липня слідчий у письмовій формі повідомив прокурора про початок досудового розслідування.

Оцініть дії сторони обвинувачення.

2. Слідчим відділом Голосіївського РУ ГУМВС України здійснюється кримінальне провадження щодо Пашути за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.3 ст. 185 КК України (крадіжка). Під час розслідування встановлено, що Пашутою також вчинені інші кримінальні правопорушення на території Миколаївської та Одеської областей, передбачені ч.2 ст. 201 КК України (контрабанда) та ч.2 ст. 212 КК України (ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)).

Як визначити підслідність цих кримінальних правопорушень?

3. 25-річний Остапчук (співробітник ОВС) і 16-річний Олійник протягом трьох місяців спільно вчинили ряд крадіжок майна громадян з проникненням у житло в Києві, Хмельницькому та Вінниці. Під час чергової крадіжки у Вінниці вони вбили господаря квартири, який раптово повернувся додому. У Києві, при спробі винести викрадене з квартири, їх було затримано.

Де слід зосередити досудове розслідування?

Визначте підслідність цих кримінальних правопорушень.

4. Мірончук і Каранфілов підозрюються у вчиненні в ніч з 10 на 11 вересня зґвалтування Зарічної. Тієї ж ночі пізніше Зарічна була зґвалтована також Будовим. Посилаючись на те, що в обох випадках потерпіла і свідки одні й ті ж, а події пов'язані між собою, слідчий виніс постанову про об'єднання в одне провадження матеріалів досудового розслідування.

Оцініть законність рішення слідчого.

5. 12 грудня 2012 року прокурор об'єднав в одне провадження матеріали кримінального провадження №102012951 та №102012952 за підозрою у вчиненні Плехотнюком кримінальних правопорушень, передбачених ч.2 ст. 186 та ч.3 ст. 187 КК України. Слідчий, який здійснював розслідування, звернувся до прокурора вищого рівня, оскарживши рішення прокурора про об'єднання матеріалів досудового розслідування, обґрунтовуючи це тим, що таке рішення може негативно вплинути на повноту досудового розслідування та судового розгляду.

Яке рішення повинен прийняти прокурор вищого рівня?

6. 29 листопада 2012 року прокурором були внесені відомості про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч.3 ст. 185 КК України, до Єдиного реєстру досудових розслідувань. 30 листопада він передав наявні в нього матеріали до органу досудового розслідування. В ході досудового розслідування було встановлено, що злочин вчинено Трохименком, якому 31 грудня було оголошено про підозру

Коли закінчується встановлений законом строк досудового розслідування у даному провадженні?

7. Під час кримінального провадження, розпочатого 2 листопада 2012 року у м. Києві щодо вчинення розбійного нападу, 20 листопада 2012 року Миронюку було оголошено про підозру. Під час досудового розслідування було з'ясовано, що Миронюк вчинив ще один розбійний напад 20 липня цього ж року у м. Вінниця, досудове розслідування щодо якого було зупинено 20 серпня на підставі п. 2 ч. 1 ст. 280 КПК України (підозрюваний переховується від слідства з метою ухилення від кримінальної відповідальності). 30 листопада прокурор об'єднав матеріали досудового розслідування в одне провадження.

Як треба обчислювати строки досудового слідства при об'єднанні матеріалів досудового розслідування?

8. В ніч з 13 на 14 листопада у потязі Львів-Київ невстановленою особою вчинено вбивство Федотова.

Хто і як визначатиме місце провадження досудового розслідування у даному випадку?

9. До слідчого звернувся журналіст з проханням надати йому можливість бути присутнім під час провадження ряду слідчих дій у кримінальному провадженні про вбивство. Своє прохання він мотивував тим, що хоче докладно

описати перебіг розслідування резонансного злочину у газетній публікації. Слідчий відмовив журналісту в проханні і роз'яснив, що публікація можлива лише після набрання вироком законної сили.

Чи правильна позиція слідчого?

10. У кримінальному провадженні щодо підозри Замковенка у вчиненні розбійних нападів встановлено, що він діяв не сам, а входив до складу злочинної групи з шести чоловік, яка вчинила десятки подібних та інших кримінальних правопорушень на території різних областей України. Слідчий звернувся до керівника органу досудового розслідування з проханням вирішити питання про створення слідчої групи.

Хто і як це має зробити?

Питання для самоконтролю:

1. Яке значення і завдання стадії досудового розслідування
2. З якого моменту розпочинається досудове розслідування?
3. Які слідчі дії можна проводити до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань?
4. Які існують форми досудового розслідування та у чому їх відмінність?
5. Які види підслідності у кримінальному процесі?
6. Які правила об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування?
7. Строки досудового розслідування кримінального проступку.
8. Строки досудового розслідування злочинів.
9. Які строки розгляду клопотань під час досудового розслідування?
10. Хто вирішує питання про можливість та обсяг розголошення відомостей досудового розслідування?
11. Які є форми взаємодії слідчого і оперативних підрозділів?

Теми рефератів, доповідей:

1. Зміст, форми та принципи взаємодії слідчого і оперативних підрозділів.
2. Об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування під час досудового провадження.
3. Гарантії недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи :

1. Законспекуйте основні положення:
  - Закону України “Про прокуратуру” від України від 5 лист. 1991 р. (зі змінами та доповненнями);
  - Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, затверджений Генеральною прокуратурою України за погодженням з Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, органом, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства.

Література до теми:

Основна: 3, 23, 24, 29. Допоміжна: 34, 54.

Тема 10. Провадження слідчих (розшукових) дій

Поняття, види та система слідчих (розшукових) дій. Вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій. Особливості проведення слідчих дій під час досудового розслідування кримінальних проступків. Класифікація слідчих (розшукових) дій. Правила оформлення протоколу слідчої (розшукової) дії. Додатки до протоколу слідчої (розшукової) дії. Загальні правила застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження при проведенні слідчих (розшукових) дій. Підстави проникнення до житла чи іншого володіння особи. Допит. Поняття та загальні правила проведення допиту. Підстави та порядок допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні. Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи. Порядок проведення допиту в режимі відеоконференції під час досудового розслідування. Пред'явлення для впізнання. Поняття, мета та види пред'явлення для впізнання. Порядок пред'явлення особи для впізнання. Порядок пред'явлення речей для впізнання. Порядок пред'явлення трупа для впізнання. Протокол пред'явлення для впізнання. Проведення впізнання у режимі відео конференції під час досудового розслідування. Обшук. Поняття, мета та загальні правила проведення обшуку. Ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи як правова підстава його проведення. Порядок вилучення речей і документів при проведенні обшуку. Огляд. Поняття, мета та види огляду. Порядок проведення огляду. Особливості порядку огляду трупа. Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією. Слідчий експеримент. Мета та порядок проведення слідчого експерименту. Особливості порядку проведення слідчого експерименту в житлі чи іншому володінні особи. Освідування особи. Поняття, мета та порядок освідування особи. Особливості порядку застосування технічних засобів фіксування при проведенні освідування. Залучення експерта та проведення експертизи. Підстави і порядок залучення експерта. Випадки обов'язкового проведення експертизи. Підстави і порядок розгляду слідчим суддею клопотання про залучення експерта. Порядок отримання зразків для експертизи.

Ключові терміни та поняття до теми:

Слідчі (розшукові) дії; класифікація слідчих (розшукових) дій; вимоги до проведення та оформлення слідчих (розшукових) дій; допит; пред'явлення для впізнання; обшук та його види; огляд і його види; слідчий експеримент; освідування; експертиза; негласні слідчі (розшукові) дії та їх види; втручання у приватне спілкування.

Семінарське заняття 10.1

1. Поняття, суть, значення слідчих (розшукових) дій.
2. Загальні вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій та процесуальний порядок їх оформлення.
3. Види слідчих (розшукових) дій.

Семінарське заняття 10.2

Заняття провадиться у формі квесту

1. Поняття, види, підстави, порядок проведення та процесуальне оформлення допиту.

Семінарське заняття 10.3

1. Поняття, види, завдання, підстави, порядок проведення та процесуальне оформлення пред'явлення для впізнання особи.
2. Поняття, види, завдання, підстави, порядок проведення та процесуальне оформлення пред'явлення трупа для впізнання.
3. Поняття, види, завдання, підстави, порядок проведення та процесуальне оформлення пред'явлення речей для впізнання.

Семінарське заняття 10.4

1. Поняття, завдання, види, підстави, порядок проведення та процесуальне оформлення огляду.
2. Поняття, види, завдання, підстави, порядок проведення та процесуальне оформлення освідкування.

Семінарське заняття 10.5

Заняття провадиться у формі квесту

1. Поняття, види, завдання, підстави, порядок проведення та процесуальне оформлення обшуку.
2. Поняття, види, завдання, підстави, порядок проведення та процесуальне оформлення слідчого експерименту.

Семінарське заняття 10.6

1. Поняття, види, завдання, підстави, порядок проведення та процесуальне оформлення проведення експертизи.

Під час самостійної підготовки студенти письмово вирішують запропоновані задачі. На занятті відбувається обговорення їх рішень.

1. Під час огляду місця події на полі, коли слідчий за участю судово-медичного експерта перейшов до огляду трупа, понятя Петренко знепритомніла, побачивши знівечене обличчя загиблого.

Як бути слідчому, маючи на увазі, що огляд проводився у безлюдному місці, де були, крім самого слідчого, привезених понятих та експерта, ще два працівники міліції?

Чи може він продовжити огляд з одним понятим?

2. Під час огляду місця події слідчим були запрошені в якості понятих

помічник судді апеляційного суду м. Києва та співробітник Дарницького районного управління ГУМВС України в м. Києві.

Оцініть дії слідчого.

3. Допитаний із застосуванням технічного засобу фіксування, свідок Федоренко запитав слідчого, чому він не вносить його показання в протокол допиту, а лише обмежився вказівкою в протоколі про те, що застосовуються технічні засоби. Федоренко наполягав на тому, щоб його показання були внесені до протоколу. Втім, слідчий пояснив, що оскільки показання повністю фіксуються технічними засобами та будуть зберігатися на диску, який приєднують до протоколу допиту, вони обійдуться і без детального викладення показань у самому протоколі.

Оцініть дії слідчого.

Які є форми фіксування кримінального провадження?

4. Під час кримінального провадження щодо розслідування зґвалтування неповнолітньої Бузько були розбіжності у показаннях потерпілої та свідків Іванюка та Денисюка. Слідчий викликав усіх трьох на одночасний допит. Під час допиту слідчий зачитав показання Бузько, які вона давала на попередньому допиті, та які на його думку були правдивими, перед тим, як було запропоновано дати показання учасникам цієї слідчої дії.

Оцініть дії слідчого.

Чи дозволяється оголошення показань, наданих учасниками цієї слідчої дії на попередніх допитах?

Якщо так, то за яких умов?

Чи має якесь значення для проведення цього допиту те, що Бузько є неповнолітньою?

5. У кримінальному провадженні, яке здійснювалося у м. Києві, про завдання тяжких тілесних ушкоджень Титаренку, виникла необхідність одночасно допитати свідка Панова та підозрюваного Іванова, так як в їхніх показаннях, які були дані раніше, існували суттєві суперечності. При цьому свідок Панов на даний момент відбував покарання у виправно-трудовій установі м. Луганська за вчинення вбивства.

Яким чином можна провести одночасний допит Панова та Іванова?

6. Для проведення допиту неповнолітнього Паніна слідчий запросив для участі його батька та вчителя (класного керівника Паніна). До початку допиту неповнолітній заявив клопотання по те, що не бажає давати показання в присутності свого класного керівника, так як це може відобразитися на його стосунках в школі з учителями та друзями.

Як вирішити заявлене клопотання?

7. Слідчий протягом 2 годин допитував як свідка 13-річного Торопова в присутності його батька – вчителя біології середньої школи, де він навчається.

Чи були порушені слідчим вимоги закону щодо порядку допиту малолітнього свідка?

Якщо так, то які саме?

8. Погорілого об 22 годині вечора на вулиці пограбував невідомий чоловік, який відібрав у нього хутрову шапку та мобільний телефон. Потерпілий заявив слідчому, що він не може назвати точних прикмет грабіжника, так як на вулиці було темно. Проте, якби злочинця показали, то він би неодмінно впізнав його за сукупністю ознак, про що був складений відповідний протокол. Слідчий пред'явив Погорілому підозрюваного Марченка з двома іншими громадянами,

які не мали різких відмінностей в зовнішності, віці та одязі. Потерпілий вказав на підозрюваного Марченка як на особу, яка його пограбувала, вказавши при цьому деякі додаткові прикмети, про які він забув повідомити під час допиту.

Оцініть дії слідчого.

Чи були порушені слідчим вимоги закону щодо пред'явлення особи для впізнання?

9. Прокурор, з додержанням вимог кримінального процесуального законодавства, пред'явив потерпілому Паюлу фотознімок підозрюваного Таварткіладзе для впізнання разом з іншими фотознімками. Потерпілий Паюл заявив, що він не може впізнати особу, яка вчинила проти нього злочин, по фотознімках, але зможе впізнати її коли побачить. У зв'язку з цим прокурор пред'явив потерпілому Паюлу підозрюваного Таварткіладзе разом з іншими особами, які не мали різких відмінностей в зовнішності, віці та одязі. У результаті проведеного впізнання Паюл вказав на Таварткіладзе, як особу, що скоїла злочин, та пояснив за якими ознаками він його впізнав та при яких обставинах бачив.

Оцініть дії прокурора і доказове значення пред'явлення для впізнання.

Які існують види пред'явлення для впізнання?

10. З Одеського музею західного і східного мистецтва було викрадено картину Караваджо "Взяття Христа під варту". Через деякий час у результаті співпраці МВС України з німецькими колегами були затримані члени транснаціонального організованого злочинного угруповання, у яких вказана картина була вилучена і повернута на Україну. Директор музею Островський заявив, що він зможе впізнати викрадену картину.

Які слідчі дії повинен провести слідчий, аби встановити, що викрадена і повернена до музею картина – одна й та ж сама?

1. Слідчий, здійснюючи кримінальне провадження щодо викрадення майна з квартири Никодименко, маючи достатні дані про те, що викрадені речі можуть знаходитись на квартирі у батька підозрюваного, за погодженням з прокурором звернувся до слідчого судді з клопотанням про проведення там обшуку. Під час обшуку, що проводився на підставі ухвали слідчого судді, була присутня запрошена слідчим потерпіла Никодименко. Серед інших речей, про які було вказано в ухвалі слідчого судді, слідчий вилучив також зимове жіноче пальто Никодименко, зникнення якого вона і не помітила, але запевняла, що воно належить саме їй. За результатами проведення слідчої дії слідчий склав два протоколи – обшуку та пред'явлення речей для впізнання.

Оцініть дії слідчого і доказове значення протоколів.

Чи можна проводити обшук у осіб, які не є підозрюваними у кримінальному провадженні?

Чи можна вилучати під час обшуку речі, про які прямо не вказано в ухвалі слідчого судді про дозвіл на обшук?

Якщо так, то які процесуальні дії з цими речами необхідно здійснити далі?

2. У квартирі Панасенка, який підозрювався в отруєнні громадян талієм, слідчий проводив обшук застосовуючи при цьому безперервний відеозапис ходу проведення обшуку, у зв'язку з чим поняті не були запрошені для участі в цій слідчій дії. Під час проведення обшуку слідчий помітив, що Панасенко кинув у кишеню своєї бабусі невеликий пакунок.

Як повинен діяти слідчий у цій ситуації?

Чи дозволяє закон проводити обшук без участі понятих?

Якщо так, то в яких випадках?

3. Огляд місця події за заявою про крадіжку з магазину слідчий провів з участю директора цього ж магазину. У протоколі огляду він вказав, що невідомий злочинець проник до магазину, розбивши віконне скло. Частки розбитого скла він зібрав у пакет для подальшого дослідження. Крім того, слідчий записав до протоколу, що згідно із заявою директора з каси магазину викрадено гроші, а саме 5 тисяч гривень. Біля магазину були виявлені сліди взуття. Слідчий не зафіксував їх, а лише вказав у протоколі, що, за словами директора магазину, ці сліди залишені ним самим.

Дайте оцінку діям слідчого.

4. Допитана у справі про грабіж потерпіла Бузина повідомила, що одного із злочинців можна легко впізнати по численних татуюваннях на руках та шиї. Вона добре запам'ятала, що у нього на середньому пальці лівої руки є татуювання у вигляді хреста.

Як перевірити показання потерпілої при тому, що підозрюваними у вчиненні даного кримінального правопорушення є Кузьменко та Потапенко?

Хто може прийняти рішення про проведення слідчої дії у даному випадку?

5. За матеріалами кримінального провадження, розпочатого у результаті порушення правил безпеки руху, що призвело до зіткнення двох автомобілів і загибелі одного пасажирів, слідчий, з метою перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, вирішив провести слідчий експеримент за участю тих же автомобілів, які було відновлено. Відтворення дій та обставин цієї події знову призвело до зіткнення автомашин, через що дістав легкі тілесні ушкодження понятий (який сидів в одній з машин і спостерігав за розвитком подій), але підтвердив правдивість показань водія, який брав участь у слідчому експерименті.

Оцініть дії слідчого.

Чи мають доказове значення результати цієї слідчої дії?

6. Бровкін підозрювався у вчиненні квартирної крадіжки шляхом проникнення через відчинене вікно. За заявою потерпілого серед викрадених речей був і телевізор “Sony”, документи на який ним були надані. Бровкін заперечував крадіжку телевізора, пояснюючи це тим, що такий телевізор “Sony”, котрий зазначений у заяві потерпілого, за своїми габаритами не може пройти через вікно квартири. Слідчий вирішив провести слідчий експеримент, проте потерпілий не погоджувався на проведення даної слідчої дії у його житлі.

Чи можна провести слідчий експеримент у житлі особи, якщо вона заперечує проти цього?

Який порядок проведення слідчого експерименту у наведеній ситуації?

7. Під час кримінального провадження щодо вчинення квартирної крадіжки Плахутою, який разом з матір'ю приїхав у Україну два роки тому з Молдови, виникла проблема встановлення віку Плахути, у зв'язку з відсутністю у нього документів про його вік. Мати неповнолітнього заявила, що її синові ще не виповнилось 14 років, але відповідних документів (свідоцтва про народження) вона не має і не знає де вони можуть знаходитися.

Яких заходів має вжити слідчий для встановлення віку у цій ситуації?

8. Кирилюк підозрювався у вчиненні розбійного нападу. Слідчий звернув увагу на дивну поведінку Кирилюка, який не завжди логічно давав показання,

забував про що говорив. У зв'язку з цим у слідчого виникли сумніви щодо його психічного стану.

Які процесуальні дії має здійснити слідчий в даній ситуації?

Як повинен діяти слідчий, якщо Кирилюк відмовиться від участі у процесуальній дії, яку вирішить провести слідчий?

9. Озеров підозрювався у вчиненні службового підроблення (ч. 2 ст. 366 КК України). У кримінальному провадженні була проведена почеркознавча експертиза з метою встановлення особи, яка поставила підпис у фіктивних документах. Експерт надав висновок, що підписи виконані Озеровим. Проте, сторона захисту не погодилася з таким висновком експерта та виявила бажання самостійно залучити експерта для проведення експертизи.

Чи передбачена кримінально-процесуальним законодавством можливість сторони захисту залучати експертів для проведення експертизи?

Якщо так, то який порядок залучення експертів стороною захисту?

Питання для самоконтролю:

1. Поняття слідчих (розшукових) дій.
2. Які існують у теорії класифікації слідчих (розшукових) дій?
3. Хто вправі проводити слідчі (розшукові) дії?
4. Які особи беруть участь у проведенні слідчих (розшукових) дій?
5. В який період доби дозволяється проводити слідчі (розшукові) дії?
6. Які слідчі (розшукові) дії проводяться з участю понятих?
7. У чому полягають особливості проведення слідчих (розшукових) дій, які проводяться за клопотанням сторони захисту чи потерпілого?
8. У чому полягають особливості проведення слідчих дій з участю малолітніх та неповнолітніх?
9. Які слідчі дії можна проводити до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань?
10. Які процесуальні правила провадження допиту під час кримінального провадження?
11. Які особливості впізнання особи при забезпеченні безпеки особи, яка впізнає?
12. У яких випадках слідчий, прокурор мають право увійти до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді?
13. Назвіть види огляду.
14. З якою метою проводиться слідчий експеримент?
15. З якою метою проводиться освідування та хто може бути присутній при ньому?
16. У яких випадках слідчий чи прокурор зобов'язані звернутися до експерта для проведення експертизи?
17. Який порядок залучення експерта стороною захисту для проведення експертизи?
18. Які слідчі (розшукові) дії є негласними?

Теми рефератів, доповідей:

1. Процесуальні особливості виклику та допиту малолітньої та особи у

кримінальному провадженні.

2. Проблема застосування примусу під час проведення слідчих (розшукових) дій і права людини.

3. Негласні слідчі (розшукові) дії та їх види у кримінальному процесі.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи :

1. Законспекуйте основні положення:

– Закону України “Про судову експертизу” від 25 лютого 1994 р.;

– Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства: постанова Пленуму Верховного Суду України від 28.03.2008 р. №2;

– Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: затв. наказом Міністерства юстиції України № 53/5 від 8 жовтня 1998 р.(зі змінами та доповненнями);

– Інструкції про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах: затв. наказом Міністерства юстиції України № 170/5 від 24 грудня 2003 р.

Література до теми:

[1-7, 9-11, 19, 25, 38, 41, 53, 62-64, 68-77, 80, 81, 87, 97, 105-107, 115]

Тема 11. Повідомлення про підозру

Підстави і порядок повідомлення про підозру. Значення процесуального акту повідомлення про підозру. Зміст письмового повідомлення про підозру. Порядок вручення повідомлення про підозру. Процесуальний порядок зміни повідомлення про підозру. Особливості повідомлення про підозру у вчиненні кримінального проступку.

Ключові терміни та поняття до теми:

Повідомлення про підозру; етапи повідомлення про підозру; зміст письмового повідомлення про підозру; порядок повідомлення про підозру; зміна повідомлення про підозру; повідомлення про підозру окремій категорії осіб.

Семінарське заняття 11

1. Поняття, підстави та значення повідомлення особи про підозру.
2. Випадки, зміст та форма повідомлення особи про підозру.
3. Процесуальний порядок повідомлення особи про підозру.
4. Зміна повідомлення про підозру.
5. Допит підозрюваного.

Під час самостійної підготовки студенти письмово вирішують запропоновані задачі. На занятті відбувається обговорення їх рішень та реферативних повідомлень.

1. Громадянин Іванов О.А. був затриманий на місці вчинення кримінального правопорушення та негайно доставлений до райуправління внутрішніх справ. Слідчий невідкладно повідомив йому права передбачені ст. 42 КПК, а на прохання підозрюваного детально роз'яснити кожне із зазначених прав, надав Іванову для ознайомлення науково-практичний коментар до КПК та підручник «Кримінальний процес України».

Оцініть дії слідчого. Перерахуйте права підозрюваного.

2. Після доставлення затриманого громадянина Петрова О.А. до підрозділу органу досудового розслідування було з'ясовано що він є адвокатом. У зв'язку із цим слідчий негайно повідомив підозрюваному про його права, а також за погодженням з прокурором районної прокуратури вручив Петрову О.А. повідомлення про підозру.

Оцініть дії слідчого.

3. При проведенні досудового розслідування слідчий виявив підстави для зміни раніше повідомленої підозри яке було складене прокурором. У зв'язку із цим слідчий особисто склав та вручив підозрюваному нове повідомлення про підозру та у добовий строк повідомив про прийняте рішення прокурора.

Оцініть дії слідчого. Який процесуальний порядок зміни повідомлення про підозру?

4. Громадянин Іванов О.А. був затриманий на місці вчинення кримінального правопорушення та доставлений до підрозділу органу досудового розслідування. Слідчий склав протокол про затримання, копію якого негайно вручив затриманому та повідомив, що повідомлення про затримання буде вручено після того, коли слідчий суддя обере щодо нього один із запобіжних заходів, які передбачені у ст. 176 КПК.

Оцініть дії слідчого. Який процесуальний порядок вручення письмового повідомлення про підозру?

5. Проведеним досудовим розслідуванням встановлено, що злочин вчинив громадянин Петров О.А. Слідчий за погодженням з прокурором склав відповідне письмове повідомлення про підозру та направив його поштою за місцем проживання підозрюваного, а у телефонній розмові зобов'язав Петрова О.А. з'явитися до органу досудового розслідування у продовж 24 годин для проведення допиту.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК?

6. Проведеним досудовим розслідуванням встановлено, що злочин вчинив громадянин Петров О.А. Слідчий за погодженням з прокурором склав відповідне письмове повідомлення про підозру. У телефонній розмові зі слідчим Петров О.А. відмовився з'являтися за викликом та повідомив що ніякого кримінального правопорушення він не вчиняв. На наступний день слідчий надав оперативним підрозділам доручення про негайний привід Петрова О.А. для вручення йому письмового повідомлення про підозру.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК?

7. При врученні письмового повідомлення про підозру, слідчий повідомив неповнолітньому Іванову О.А., що правова кваліфікація кримінального правопорушення, у вчиненні якого він підозрюється буде визначена після проведення його допиту у присутності захисника.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК? У яких випадках участь захисника є обов'язковою?

8. Перебуваючи у нетверезому стані, Іванов О.А. був затриманий безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення та доставлений до підрозділу органу досудового розслідування. Слідчий склав протокол про затримання, повідомлення про підозру та надав відповідальному за перебування затриманих вказівку вручити ці документи підозрюваному у продовж 48 годин з моменту затримання.

Оцініть дії слідчого.

9. Перебуваючи у приміщенні підрозділу органу досудового розслідування, підозрюваний відмовився отримувати письмове повідомлення про підозру від слідчого, посилаючись на те, що таке повідомлення йому має бути вручено виключно прокурором у присутності його захисника.

Як діяти слідчому у цій ситуації?

Питання для самоконтролю:

1. Етапи повідомлення про підозру.
2. Зміст письмового повідомлення про підозру.
3. Права підозрюваного та їх роз'яснення.
4. Вручення письмового повідомлення про підозру.

Теми рефератів, доповідей:

1. Особливості повідомлення про підозру окремій категорії осіб.
2. Підстави та процесуальний порядок зміни повідомлення про підозру.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи :

1. Охарактеризуйте за запропонованою схемою інститут повідомлення про підозру:

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ		
<i>Підстави</i>	<i>Етапи</i>	<i>Значення</i>

2. Розкрийте зміст і структуру повідомлення про підозру за запропонованою схемою (вказіть обов'язкові реквізити кожної з структурних частин повідомлення):

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ		
<i>Вступна частина</i>	<i>Описово-мотивувальна частина</i>	<i>Резолютивна частина</i>

Література до теми:

[5-7, 9-11, 62-64, 68-78, 80, 81, 87, 96, 97, 105-107, 113, 115]

Тема 12. Зупинення і закінчення досудового розслідування

Ключові терміни та поняття до теми:

Зупинення досудового розслідування; форми закінчення досудового розслідування; закінчення досудового слідства; закриття кримінального провадження; обвинувальний акт, клопотанням про застосування примусових

заходів виховного чи медичного характеру.

Семінарське заняття 12.1

1. Підстави і процесуальний порядок зупинення та відновлення досудового розслідування.
2. Форми закінчення досудового розслідування.
3. Закриття кримінального провадження.

Семінарське заняття 12.2

1. Звільнення особи від кримінальної відповідальності.
2. Звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру.

Під час самостійної підготовки студенти письмово вирішують запропоновані задачі. На занятті відбувається обговорення їх рішень та реферативних повідомлень.

1. При врученні письмового повідомлення про підозру, громадянин Іванов О.А. заявив клопотання про зупинення досудового розслідування у зв'язку із тим, що він хворий на відкриту форму туберкульозу, надавши при цьому відповідну медичну довідку.

Як діяти слідчому у цій ситуації? Які підстави зупинення досудового розслідування передбачені КПК?

2. При проведенні досудового розслідування встановлено, що підозрюваний Іванов О.А. переховується від органів слідства з метою ухилення від кримінальної відповідальності. Виконаними у справі всіма слідчими (розшуковими) та іншими процесуальними діями місцезнаходження особи не встановлено. У зв'язку із цим слідчий виніс постанову про зупинення досудового розслідування, а її копію направив прокурору.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК? Який процесуальний порядок зупинення досудового розслідування?

3. Після зупинення досудового розслідування у зв'язку із тяжкою хворобою підозрюваного слідчий, з метою уточнення деяких обставин справи вирішив повторно допитати потерпілого.

Оцініть дії слідчого. Які слідчі (розшукові) дії дозволяється проводити після зупинення досудового розслідування?

4. Прокурор виніс постанову про зупинення досудового розслідування у зв'язку з необхідністю виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва. Слідчий суддя, скасовуючи цю постанову вказав на те, що такі процесуальні дії мають бути виконані без прийняття рішення про зупинення досудового розслідування оскільки місцезнаходження підозрюваного за кордоном встановлено і необхідно вирішувати питання про його екстрадицію.

Чи відповідають дії слідчого судді вимогам КПК?

5. На дванадцятий день після отримання копії постанови про закриття кримінального провадження потерпілий надіслав поштою прокуророві на неї скаргу. Прокурор погодившись із позицією потерпілого виніс постанову про скасування постанови слідчого у зв'язку із необґрунтованістю.

Оцініть дії прокурора. Який процесуальний порядок закриття кримінального провадження?

6. Захисник підозрюваного, ознайомлюючись із матеріалами досудового розслідування, заявив клопотання слідчому про надання йому можливості ксерокопіювати окремі документи, а також надати доступ до приміщення органу досудового розслідування де зберігаються речові докази.

Які мають бути дії слідчого? Який процесуальний порядок відкриття матеріалів іншій стороні? 7. Прокурор надіслав запит захиснику підозрюваного, щодо надання доступу до документів, відомості з яких сторона захисту має намір використати у суді як докази. Надаючи відповідь на запит, захисник відмовив прокуророві у доступі, посиляючись на те, що ці відомості можуть бути використані прокурором на підтвердження винуватості обвинуваченого.

Чи відповідають дії захисника вимогам КПК? Як діяти прокурору у цій ситуації?

8. Не погодившись із обвинувальним актом на тій підставі, що у ньому не вказано обставин, які обтяжують чи пом'якшують покарання, прокурор дав усну вказівку слідчому усунути зазначений недолік у триденний строк.

Чи відповідає це рішення нормам КПК? Які відомості має містити обвинувальний акт?

9. Слідчий заявив клопотання прокурору про продовження строку досудового розслідування до трьох місяців у зв'язку з тим, що у нього в провадженні знаходиться значна кількість кримінальних проваджень. Прокурор виніс постанову про відмову у продовженні строку досудового розслідування.

Чи відповідають дії слідчого та прокурора вимогам КПК? Які підстави продовження строку досудового розслідування?

Питання для самоконтролю:

1. Підстави і процесуальний порядок відновлення досудового розслідування.
2. Розшук підозрюваного.
3. Відкриття матеріалів кримінального провадження іншій стороні.
4. Ознайомлення з матеріалами кримінального провадження.
5. Обвинувальний акт та його значення.
6. Структура та зміст обвинувального акту.
7. Додатки до обвинувального акту.
8. Клопотання про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру та його зміст.

Теми рефератів, доповідей:

1. Підстави та умови зупинення досудового розслідування.
2. Обвинувальний акт у кримінальному провадженні та додатки до нього.
3. Ознайомлення учасників кримінального процесу з матеріалами кримінального провадження.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи :

1. Охарактеризуйте за запропонованою схемою інститут зупинення досудового слідства:

ЗУПИНЕННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА		
<i>Підстави</i>	<i>Умови</i>	<i>Процесуальний порядок</i>

2. Охарактеризуйте за запропонованою схемою інститут закриття кримінального провадження як форму закінчення досудового розслідування:

ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ		
<i>Підстави</i>	<i>Процесуальний порядок</i>	<i>Оскарження (строки і порядок)</i>

Література до теми:

[4-7, 9-12, 44, 47, 53, 62-64, 68-70, 72-77, 80, 81, 87, 97, 103, 105-107, 113]

Тема 13. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування

Види оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування. Оскарження до слідчого судді рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування. Види рішень, дій чи бездіяльності слідчого, дізнавача або прокурора, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування. Суб'єкти, строки та процесуальний порядок оскарження. Порядок розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача чи прокурора та рішення слідчого судді за результатами розгляду скарг. Оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування. Ухвали слідчого судді, які підлягають оскарженню під час досудового розслідування. Порядок оскарження ухвал слідчого судді. Оскарження слідчим, дізнавачем рішень, дій чи бездіяльності прокурора. Строки та процесуальний порядок оскарження слідчим, дізнавачем рішень, дій чи бездіяльності прокурора. Порядок вирішення скарги на рішення, дії чи бездіяльність прокурора та рішення, які приймаються за результатами розгляду такої скарги.

Ключові терміни та поняття до теми:

Право на оскарження; рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора; скарга; порядок розгляду скарг; порядок вирішення скарги; оскарження ухвал слідчого судді; види рішень за результатами розгляду скарги.

Семінарське заняття 13

Під час самостійної підготовки студенти письмово вирішують запропоновані задачі. На занятті відбувається обговорення їх рішень та реферативних повідомлень.

1. Слідчий, встановивши при проведенні досудового розслідування відсутність події кримінального правопорушення, прийняв рішення про закриття кримінального провадження та роз'яснив заявнику, що він має право оскаржити це рішення керівнику органу досудового розслідування.

Чи є вірним роз'яснення слідчого? Які рішення слідчого можуть бути оскаржені?

2. Свідок Іванов О.А. усно повідомив прокурору про те, що слідчий допитував його з 8 години ранку до 17 години вечора, а після завершення допиту не надав йому можливості йому ознайомитись із протоколом допиту, а зобов'язав його підписати не читаючи.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України? Як повинен діяти прокурор у цій ситуації?

3. Захисник підозрюваного звернувся до прокурора зі скаргою на дії слідчого про те, що останній відмовив йому у задоволенні клопотання про побачення з підозрюваним до першого допиту.

Як повинен діяти прокурор у цій ситуації? Чи правомірні дії слідчого?

4. Прокурор виніс постанову про зупинення досудового розслідування у зв'язку із тим, що місцезнаходження підозрюваного невідоме, яку через три дні направив потерпілому. Потерпілий на дев'ятий день надіслав скаргу на цю постанову до суду. Слідчий суддя повернув скаргу мотивуючи своє рішення тим, що скарга подана після закінчення передбаченого законом строку, а потерпілий не порушує питання про його поновлення.

Чи відповідають дії слідчого судді нормам КПК?

5. Прокурор надав усну вказівку слідчому зупинити досудове розслідування та передати йому матеріали розслідування у зв'язку із тим, що йому необхідно підготувати аналітичну довідку по цьому кримінальному провадженню до Генеральної прокуратури України.

Як діяти слідчому у цій ситуації? Який процесуальний порядок оскарження дій та рішень прокурора?

6. Розглядаючи скаргу потерпілого на постанову про закриття кримінального провадження у зв'язку із відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення, слідчий суддя відмовив у її задоволенні, на тій підставі, що у судові засідання з'явився слідчий, а не прокурор, якому слідчий направив копію цього рішення.

Чи відповідають дії слідчого судді вимогам КПК? Який процесуальний порядок розгляду скарг на рішення слідчого?

Питання для самоконтролю:

1. Строк подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора.
2. Випадки повернення скарги або відмова у відкритті провадження.
3. Правові наслідки подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування.
4. Оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування.
5. Оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора.
6. Порядок вирішення скарги на рішення, дії чи бездіяльність прокурора.

Теми рефератів, доповідей:

1. Порядок розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування.
2. Ухвали слідчого судді, які підлягають оскарженню під час досудового розслідування.
3. Види рішень за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність прокурора.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

Охарактеризуйте порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування за запропонованою схемою:

- а) рішення які можуть бути оскаржені та суб'єкти оскарження;
- б) строк подання скарги, її повернення або відмова відкриття провадження;
- в) процесуальний порядок розгляду скарг;
- г) рішення слідчого судді за результатами розгляду скарг.

Література до теми:

[4-7, 44, 62-64, 68-77, 80, 81, 87, 97, 105-107, 113, 116]

Тема 14. Підсудність та підготовче судове провадження

Порядок та строки підготовчого провадження. Рішення суду за результатами підготовчого судового засідання та порядок їх оскарження. Питання, пов'язані з підготовкою до судового розгляду. Форма, зміст та процесуальний порядок складання досудової доповіді. Ознайомлення учасників судового провадження із матеріалами кримінального провадження (кримінальної справи).

Ключові терміни та поняття до теми

Підсудність; види підсудності; територіальна підсудність; персональна підсудність; інстанційна підсудність; підсудність за зв'язком проваджень; підготовче провадження, строки підготовчого судового провадження.

Семінарське заняття 14

1. Поняття та види підсудності у кримінальному провадженні.
2. Поняття, суть і значення підготовчого судового провадження.
3. Порядок і строки підготовчого судового провадження.
4. Ознайомлення з матеріалами кримінального провадження.

Питання для самоконтролю:

1. Поняття та значення підсудності кримінальних проваджень.
2. Види підсудності.
3. Підстави та порядок передачі справ з одного суду до іншого.
4. Автоматизована система документообігу суду.
5. Поняття, сутність і завдання підготовчого судового провадження.
6. Питання, які з'ясовуються суддею при підготовчому судовому провадженні.

7. Рішення, які приймаються за результатами підготовчого судового провадження.
8. Призначення судового розгляду.
9. Дії судді, пов'язані з підготовкою до судового розгляду.
10. Закінчення підготовчого судового провадження.

Теми рефератів, доповідей:

1. Підсудність у кримінальному судочинстві.
2. Процесуальний порядок та строки підготовчого судового провадження.

Література до теми:

[4-7, 9, 26, 62-64, 68-77, 80, 81, 87, 97, 105-107, 114]

Тема 15. Судовий розгляд

Загальні положення судового розгляду. Суть і значення судового розгляду. Строки і загальний порядок судового розгляду. Незмінність складу суду. Запасний суддя. Головуючий в судовому засіданні. Безперервність судового розгляду. Наслідки неприбуття обвинуваченого, прокурора, захисника, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача та їх представників, свідка, спеціаліста, експерта, перекладача та представника уповноваженого органу з питань пробації. Спеціальне судове провадження. Заходи, які застосовуються до порушників порядку судового засідання. Обрання, скасування або зміна запобіжного заходу в суді. Проведення експертизи за ухвалою суду. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) дій під час судового провадження. Об'єднання і виділення матеріалів кримінального провадження. Підстави та порядок зупинення судового провадження. Підстави та порядок проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження. Межі судового розгляду. Визначення меж судового розгляду. Мета та процесуальний порядок зміни обвинувачення в суді. Порядок висунення додаткового обвинувачення. Початок провадження щодо юридичної особи. Порядок відмови від підтримання публічного обвинувачення. Погодження зміни обвинувачення, висунення нового обвинувачення, відмови від підтримання публічного обвинувачення та початку провадження щодо юридичної особи. Процедура судового розгляду. Відкриття судового засідання та здійснення підготовчих дій. Початок судового розгляду. Оголошення обвинувального акта, цивільного позову. Роз'яснення обвинуваченому суті обвинувачення. Визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження. Процесуальний порядок допиту обвинуваченого, свідка, потерпілого. Особливості допиту малолітнього, неповнолітнього свідка та потерпілого. Пред'явлення для впізнання. Допит експерта. Дослідження речових доказів, документів, звуко- і відеозаписів. Консультації та роз'яснення спеціалістів. Огляд на місці. Закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами. Судові дебати, їх суб'єкти, значення і порядок. Останнє слово обвинуваченого, його значення.

Ключові терміни та поняття до теми:

Судовий розгляд; процедура судового розгляду; розпорядок судового засідання; підготовча частина судового засідання; судове слідство; судові дебати; останнє слово обвинуваченого; постановлення і проголошення судового вироку; спрощене судове провадження щодо кримінальних проступків; провадження в суді присяжних; межі судового розгляду.

Семінарське заняття 15.1

1. Поняття, суть, значення та завдання судового розгляду.
2. Загальні положення судового розгляду та їх характеристика.

Семінарське заняття 15.2

1. Судовий розгляд та його структурні етапи (частини).

Семінарське заняття 15.3

1. Поняття, значення, види, структура та зміст вироку.

Питання для самоконтролю:

1. Яке значення має стадія судового розгляду кримінального провадження?
2. Що слід розуміти під загальними положеннями судового розгляду?
3. У чому полягає суть незмінності складу суду?
4. У чому полягає безперервність судового розгляду?
5. Хто є учасником судового розгляду та які наслідки їх неприбуття у судові засідання?
6. Яка роль головуєчого у судовому засіданні?
7. Які межі судового розгляду кримінального провадження ?
8. Який процесуальний порядок застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) дій під час судового провадження?
9. Охарактеризуйте процесуальний порядок проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження.
10. Які заходи вживаються до порушників порядку судового засідання?
11. У чому полягає процедура судового розгляду?
12. У чому полягають суть і завдання підготовчої частини судового розгляду?
13. Які завдання вирішує суд під час судового слідства?
14. Як встановлюється порядок дослідження доказів?
15. В чому полягає сутність судових дебатів?
16. Яка суть та призначення останнього слова обвинуваченого?
17. Які судові рішення приймаються у стадії судового розгляду?
18. Які питання вирішуються судом при ухваленні вироку?
19. В чому полягає суть провадження в суді присяжних?

Теми рефератів, доповідей:

1. Спрощене провадження щодо кримінальних проступків.
2. Технічна фіксація перебігу судового засідання.
3. Судові дебати: історія та сучасність.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Законспекуйте основні положення таких нормативно-правових документів:

- Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року //Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №41-45. – Ст.529.
- Про затвердження та введення в дію Інструкції про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду (в новій редакції): затверджена наказом Генеральної прокуратури України, МВС України, ДПА України, СБ України, Верховним судом України, Державною судовою адміністрацією України 27серпня 2010 р. № 51/401/649/471/23/125.
- Про затвердження Інструкції про порядок і розміри відшкодування витрат та виплат винагороди особам, що викликаються до органів дізнання, досудового слідства, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним науково-дослідним установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 р. № 710 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>.

Література до теми:

[1-11, 26, 28, 46, 54, 59, 62-64, 68-77, 80-82, 87, 97, 105-106, 112-114]

Тема 16. Провадження з перегляду судових рішень

Поняття і значення провадження в суді апеляційної інстанції. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку. Особливості оскарження окремих судових рішень. Суб'єкти права на апеляційне оскарження. Порядок і строки апеляційного оскарження. Вимоги до апеляційної скарги. Дії суду першої інстанції після одержання апеляційних скарг. Підстави та порядок залишення апеляційної скарги без руху, її повернення або відмови відкриття провадження. Наслідки подання апеляційної скарги. Порядок прийняття апеляційної скарги судом апеляційної інстанції. Ухвала про відкриття апеляційного провадження. Підготовка до апеляційного розгляду. Ухвала про закінчення підготовки та призначення апеляційного розгляду. Заперечення на апеляційну скаргу. Відмова від апеляційної скарги, її зміна і доповнення під час апеляційного провадження. Межі перегляду судом апеляційної інстанції. Порядок апеляційного розгляду. Підстави та порядок письмового апеляційного провадження. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги. Зміна вироку або ухвали судом апеляційної інстанції. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції. Підстави закриття кримінального провадження судом апеляційної інстанції. Судові рішення суду апеляційної інстанції. Структура та зміст ухвали суду апеляційної інстанції. Підстави ухвалення вироку судом апеляційної інстанції. Особливості порядку перевірки судом апеляційної інстанції ухвал слідчого судді. Особливості нового розгляду судом першої інстанції.

Ключові терміни та поняття до теми:

Апеляція; апеляційне провадження; строки апеляційного оскарження; апеляційне провадження; рішення суду апеляційної інстанції; касаційне оскарження; касаційна скарга; касаційне провадження; перегляд судових рішень Верховним Судом України; Вищий спеціалізований суд України; перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами.

Методичні вказівки. Під час підготовки до семінарського заняття здобувачі повинні засвоїти поняття апеляційного провадження, його основні риси та завдання. Навчитись розуміти предмет апеляційного оскарження. Зокрема, знати, які рішення не можуть бути оскаржені в апеляційному порядку. Залежно від предмета апеляційного оскарження встановлені строки подачі апеляції. Навчити розрізняти момент вручення (отримання) копії судового рішення. В залежності від предмету оскарження залежить порядок подачі апеляційної скарги та права особи, яка подала скаргу, відмовитись від неї, змінити чи доповнити.

Під час підготовки до відповіді на *третє питання* необхідно перерахувати учасників апеляційного провадження (знати вичерпний перелік осіб, які наділені правом подавати апеляційну скаргу) та вміти визначати межі апеляційного оскарження.

Відповідаючи на *четверте питання* необхідно зазначити, що провадження в суді апеляційної інстанції складається з двох частин: підготовки до апеляційного розгляду (ст. 401 КПК) та апеляційний розгляд (ст. 405 КПК). А сама процедура апеляційного розгляду має наступні етапи: 1) відкриття апеляційного провадження; 2) висловлення доводів сторонами; 3) судові дебати; 4) останнє слово обвинуваченого; 5) ухвалення і проголошення судового рішення.

Підготовка до відповіді на *п'яте питання* щодо підстав для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції повинна включати поняття та розуміння: неповноти судового розгляду; невідповідності висновків суду першої інстанції фактичним обставинам кримінального провадження; істотного порушення кримінального процесуального закону; неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність; невідповідне ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого.

Готуючись відповідати на *шосте питання* необхідно знати, які види рішень ухвалює суд апеляційної інстанції, їх форму та зміст. Крім того, визначити особливості вироку суду апеляційної інстанції та порядок його мотивування.

Семінарське заняття 16.1

1. Види перегляду судових рішень у кримінальному процесі.

Семінарське заняття 16.2

1. Поняття, завдання та основні риси апеляційного провадження.
2. Суб'єкти, порядок і строки апеляційного оскарження.
3. Провадження в суді апеляційної інстанції. Рішення суду за результатами розгляду апеляції.

Семінарське заняття 16.3

1. Суть, завдання і значення касаційного провадження.
2. Строки, суб'єкти та порядок касаційного оскарження. Рішення які можуть бути оскаржені в касаційному порядку.
3. Провадження в суді касаційної інстанції. Рішення суду касаційної інстанції.

Питання для самоконтролю:

1. Які судові рішення можуть бути оскаржені в апеляційному порядку?
2. Які особи мають право на апеляційне оскарження?
3. Назвіть судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку.
4. Що таке апеляція, її форма та зміст?
5. В чому полягає підготовка до апеляційного розгляду?
6. Охарактеризуйте межі перегляду судом апеляційної інстанції.
7. Які підстави для скасування або зміни судового рішення?
8. Охарактеризуйте сутність та зміст вироку (ухвали про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру) суду апеляційної інстанції.
9. Які суб'єкти мають право на касаційне оскарження?
10. Назвіть рішення, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку.
11. Що таке касаційна скарга та який її зміст?
12. Охарактеризуйте межі перегляду судом касаційної інстанції.
13. Які підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції?
14. Назвіть підстави для перегляду судових рішень Верховним Судом України.
15. Які суб'єкти мають право на звернення про перегляд судових рішень Верховним Судом України?
16. В чому полягає допуск до провадження Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ?
17. Дайте характеристику нововиявлених обставин.
18. Які особи мають право порушити питання про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами?
19. Які види судових рішень приймаються за наслідками кримінального провадження за нововиявленими обставинами?

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Порівняйте основні положення Закону України «Про адвокатуру» та Проекту закону України від 28 квітня 2012 року «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», за реєстраційним № 10424 щодо компетенції захисника в судових стадіях кримінального процесу.
2. Скориставшись інтернет-ресурсами, наведеними нижче, проаналізуйте сучасний стан розгляду кримінальних проваджень апеляційними та касаційними судами, а також Верховним Судом України.
  - <http://www.scourt.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховного Суду України.
  - <http://www.sc.gov.ua> – офіційний веб-сайт Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Література до теми:
[4-10, 26, 46, 68-70, 72-77, 80, 81, 85, 87, 97, 112-114, 116]

Тема 17. Виконання судових рішень

Суть та значення виконання судових рішень. Набрання судовим рішенням законної сили. Порядок і строки звернення судового рішення до виконання. Відстрочка виконання вироку. Питання, які вирішуються судом під час виконання вироків. Порядок вирішення цих питань.

Навчальна мета: визначити поняття, ознаки та значення стадії виконання судових рішень, охарактеризувати порядок набрання законної сили судовим рішенням, звернення судових рішень до виконання та визначити питання, що вирішуються судом під час та після виконання вироків

Ключові терміни та поняття до теми:

Виконання судових рішень; набрання судовим рішенням законної сили; звернення судового рішення до виконання; обов'язковість рішень суду; виконання судових рішень.

Семінарське заняття 17

1. Поняття, значення та завдання стадії виконання судових рішень.
2. Набрання судовим рішенням законної сили. Наслідки набрання законної сили судовим рішенням.
3. Порядок та строки звернення судового рішення до виконання.
4. Процесуальний порядок розгляду та вирішення питань, які виникають під час виконання вироку.
5. Нагляд за дотриманням законів під час виконання судових рішень.

Питання для самоконтролю:

1. В чому полягає обов'язковість рішень суду?
2. Вкажіть порядок виконання судових рішень у кримінальному провадженні.
3. Назвіть органи і служби, які виконують вирок і забезпечують виконання кримінальних покарань.
4. Що таке відстрочка виконання вироку?
5. Які питання вирішуються судом під час виконання вироків?
6. Який процесуальний порядок розгляду та вирішення питань, що виникають під час виконання вироку?
7. Зазначте підстави для звільнення від відбування кримінального покарання.
8. В чому суть умовно-дострокового звільнення від покарання і заміни невідбутої частини покарання більш м'яким?
9. Який процесуальний порядок застосування до засуджених примусового лікування та його припинення?
10. Визначте умови утримання осіб, засуджених до позбавлення волі.
11. Який процесуальний порядок розгляду судом клопотання про зняття судимості?

Теми рефератів, доповідей:

1. Процесуальний порядок виконання судових рішень у кримінальному

провадженні.

2. Процесуальний порядок застосування умовно-дострокового звільнення від покарання й заміни невідбутої частини покарання більш м'яким.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Законспекуйте основні положення:

- Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами України законодавства про погашення і зняття судимості» від 26 грудня 2003 року. № 16.

2. Скориставшись інтернет-ресурсами, наведеними нижче, проаналізуйте сучасний стан вирішення питань, які виникають під час виконання вироку.

- <http://www.court.gov.ua/vscourt> – офіційний веб портал судової влади в Україні
- <http://www.minjust.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
- <http://www.reyestr.court.gov.ua> – єдиний реєстр судових рішень в Україні.

Література до теми:

[5-7, 22, 23, 26, 68-70, 72-77, 80, 81, 87, 97, 105, 106, 113]

Тема 18. Особливі порядки кримінального провадження

Кримінальне провадження на підставі угод. Поняття та види угод у кримінальному провадженні. Угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим. Порядок ініціювання та укладення угоди. Зміст угоди про примирення. Наслідки укладення та затвердження угоди. Загальний порядок судового провадження на підставі угоди про примирення. Вирок на підставі угоди про примирення, особливості його змісту. Наслідки невиконання угоди про примирення. Угода між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості. Порядок ініціювання та укладення угоди. Обставини, що враховуються прокурором при укладенні угоди про визнання винуватості. Зміст угоди про визнання винуватості. Наслідки укладення та затвердження угоди. Загальний порядок судового провадження на підставі угоди про визнання винуватості. Вирок на підставі угоди про визнання винуватості, особливості його змісту. Наслідки невиконання угоди про визнання винуватості. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення. Поняття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Кримінальні правопорушення, щодо яких здійснюється кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення. Особливості порядку кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб. Особи, щодо яких здійснюється особливий порядок кримінального провадження. Особливості початку досудового розслідування, порядку повідомлення про підозру, притягнення до кримінальної відповідальності, затримання, обрання запобіжного заходу проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій щодо окремої категорії осіб. Кримінальне провадження щодо неповнолітніх. Загальні правила кримінального провадження щодо неповнолітніх. Порядок кримінального провадження щодо неповнолітніх. Обставини, що підлягають встановленню у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх. Особливості виклику та допиту неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого. Участь

законного представника неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого. Особливості застосування до неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого запобіжного заходу. Виділення в окреме провадження щодо кримінального правопорушення, вчиненого неповнолітнім. Особливості порядку судового розгляду щодо кримінального правопорушення, вчиненого неповнолітнім. Порядок застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру. Застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітніх, які не досягли віку кримінальної відповідальності. Підстави для застосування примусових заходів виховного характеру. Особливості досудового розслідування та судового розгляду в кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів виховного характеру. Ухвали суду в кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів виховного характеру. Порядок дострокового звільнення від примусового заходу виховного характеру. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Підстави для здійснення кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Особливості досудового розслідування та судового розгляду в кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Ухвали суду в кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Процесуальний порядок продовження, зміни або припинення застосування примусових заходів медичного характеру. Підстави та порядок відновлення кримінального провадження. Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю. Особливості порядку кримінального провадження, що забезпечують охорону державної таємниці. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні. Службові особи, уповноважені на вчинення процесуальних дій. Особливості порядку кримінального провадження. Відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Умови відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Суб'єкти права звернення до суду із заявою про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Вимоги до змісту заяви про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження та наслідки їх недодержання. Судовий розгляд заяви про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Види судових рішень за результатами розгляду заяви про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження.

Ключові терміни та поняття до теми:

Особливі порядки кримінального провадження; кримінальне провадження на підставі угод; приватного обвинувачення; провадження щодо окремої категорії осіб; провадження щодо неповнолітніх; примусові заходи виховного характеру; примусових заходів медичного характеру; відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження.

Семінарське заняття 18.1

1. Поняття, сутність та види особливих порядків кримінального провадження.

Семінарське заняття 18.2

Заняття проводиться у формі квесту

1. Кримінальне провадження на підставі угод.
2. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення.

Семінарське заняття 18.3

1. Поняття та процесуальний порядок кримінального провадження щодо окремої категорії осіб.
2. Поняття та загальні правила кримінального провадження щодо неповнолітніх.

Під час самостійної підготовки студенти письмово вирішують запропоновані задачі. На занятті відбувається обговорення їх рішень та реферативних повідомлень.

1. Громадянин Столбовий вчинив злочин, передбачений ст. 121 (Умисне тяжке тілесне ушкодження) КК України щодо громадянина Брауна. Захисник обвинуваченого подав до суду подання про укладення угоди про примирення між обвинуваченим та потерпілим. Обвинувачений зобов'язався відшкодувати моральну шкоду, та оплатити лікування потерпілого.

Яке рішення повинен прийняти суд? Який процесуальний порядок укладення угоди про примирення?

2. За згодою Генерального прокурора України затримано професійного суддю за вчинення тяжкого злочину та обрано до нього запобіжний захід тримання під вартою.

Чи правомірні дії Генерального прокурора? Особливості затримання і обрання запобіжного заходу щодо судді?

3. Під час судового засідання Тихий, що вчинив злочин, за який передбачено покарання у вигляді довічного позбавлення волі, заявив клопотання про розгляд кримінального провадження стосовно нього судом присяжних. Під час голосування один із складу суду присяжних утримався від голосування. Суд, голос утриманого зарахував на користь Тихого.

Чи буде задоволено клопотання Тихого? Чи мають право присяжні утримуватися від голосування? Чи правомірним є рішення суду під час підрахунку голосів?

4. Під час судового розгляду, головуючий зробив зауваження присяжному, про те що він робив записи, які стосуються судового засідання.

Чи правомірні дії головуючого? Визначте права та обов'язки присяжних.

5. Слідчий СВ Мостиського РВ прийняв рішення про початок кримінального провадження у формі приватного обвинувачення на підставі заяви представника потерпілого Зав'ялова, щодо якого було вчинено кримінальне правопорушення за ознаками ч. 2 ст. 126 (побої з обтяжуючими обставинами) КК України.

Дайте юридичну оцінку діям слідчого. Яким чином здійснюється кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення?

6. Слідчий СВ Нетішинського РВ провів обшук в помешканні депутата Міської Ради Невмиваки. Захисник обвинуваченого оскаржив рішення слідчого про проведення обшуку, оскільки щодо його підзахисного, з його слів, повинен здійснюватись особливий порядок кримінального провадження.

Чи правомірними є дії слідчого в даному випадку? Які суб'єкти відносяться до осіб, щодо яких здійснюється особливий порядок кримінального провадження?

Питання для самоконтролю:

1. Які види угод Вам відомі, порядок їх ініціювання та умови укладання?
2. Який зміст угоди про примирення?
3. Визначте зміст угоди про визнання винуватості.
4. Охарактеризуйте загальний порядок судового провадження на підставі угоди.
5. Що таке вирок на підставі угоди та які наслідки його невиконання?
6. Окресліть особливості проведення процесуальних дій та застосування заходів примусу щодо неповнолітніх підозрюваних, обвинувачених.
7. Визначте особливості досудового та судового кримінального

провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру та щодо обмежено осудних осіб.

8. Які особливості проведення психіатричної експертизи?

9. В чому полягає сутність продовження, зміни або припинення застосування примусових заходів медичного характеру?

10. Охарактеризуйте місце проведення досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених на території дипломатичних представництв, консульських установ, суден України.

Теми рефератів, доповідей:

1. Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.

2. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Законспектуйте основні положення:

- Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх» від 16 квітня 2004 року № 5.

- Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування» від 3 червня 2005 року № 7.

- Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру» від 15 травня 2006 року № 2.

Література до теми:

[5-7, 9, 26, 28, 60, 67, 68-70, 72-77, 80, 81, 86, 93, 95, 97, 105, 109, 111]

Тема 19. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження

Загальні засади міжнародного співробітництва. Обсяг міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. Порядок надання чи отримання міжнародної правової допомоги чи іншого міжнародного співробітництва. Центральний орган України. Порядок складання запиту про міжнародне співробітництво. Порядок зберігання та передання речових доказів і документів. Доказова сила офіційних документів. Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій. Поняття міжнародної правової допомоги. Запит про міжнародну правову допомогу, вимоги до його змісту та форми. Порядок розгляду запиту іноземного компетентного органу про міжнародну правову допомогу. Порядок виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу на території України. Проведення окремих процесуальних дій на території України за запитом про міжнародну правову допомогу. Створення і діяльність спільних слідчих груп. Порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, їх посадових чи

службових осіб, відшкодування завданої шкоди та витрати, пов'язані з наданням міжнародної правової допомоги на території України. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція). Поняття видачі осіб, які вчинили кримінальні правопорушення. Кримінальні правопорушення, за вчинення яких може запитуватися видача (екстрадиція). Центральний орган України щодо видачі особи (екстрадиції). Порядок підготовки документів та направлення запитів. Межі кримінальної відповідальності виданої особи. Особливості тримання під вартою особи, видача якої запитується. Особливості затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення за межами України. Поняття, підстави та процесуальний порядок тимчасового арешту. Поняття, підстави та процесуальний порядок екстрадиційного арешту. Підстави відмови у видачі особи (екстрадиції). Рішення за запитом про видачу особи (екстрадицію) та порядок оскарження рішення про видачу особи (екстрадицію). Кримінальне провадження у порядку перейняття. Поняття перейняття кримінального провадження. Порядок і умови перейняття кримінального провадження від іноземних держав. Порядок і умови передання кримінального провадження компетентному органу іншої держави. Визнання та виконання вироків судів іноземних держав та передача засуджених осіб. Підстави і порядок виконання вироків судів іноземних держав. Процесуальний порядок розгляду судом питання про виконання вироку суду іноземної держави. Підстави, умови та порядок передачі засуджених осіб і їх прийняття для відбування покарання.

Ключові терміни та поняття до теми:

Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження; міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій; розшук, арешт і конфіскація майна; екстрадиція; екстрадиційний арешт; екстрадиційна перевірка.

Семінарське заняття 19

1. Поняття, сутність і загальні засади міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.
2. Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій.
3. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція).
4. Особливості кримінального провадження у порядку перейняття.
5. Визнання та виконання вироків судів іноземних держав та передача засуджених осіб.

Під час самостійної підготовки студенти письмово вирішують запропоновані задачі. На занятті відбувається обговорення їх рішень та реферативних повідомлень.

1. 06.08.2012 року Оболонський районний суд в м. Києві постановив обвинувальний вирок щодо громадян Ісландії Йонсона та Ізельсона за вчинення ними діяння передбаченого ч. 2 ст. 296 КК України (хуліганство вчинене групою осіб), а 11.08.2012 року від уповноваженого органу Ісландії надійшов запит до Генеральної прокуратури України про передачу засуджених для відбування покарання на батьківщині.

Здійснить юридичний аналіз ситуації.

Які підстави та умови передачі засуджених для відбування покарання до іноземної держави?

2. 09.09.2012 р. уповноваженим (центральною) органом України було прийняте рішення про направлення запиту про проведення обшуку, а 22.09.2012 р. надіслано запит уповноваженому (центральному) органу запитуваної сторони дипломатичним шляхом. До запиту також було долучено перелік відомостей, які необхідно отримати від особи. Запит про міжнародну правову допомогу було погоджено у письмовій формі міським прокурором.

Чи було в даному випадку дотримано процедуру направлення запиту про міжнародну правову допомогу?

Якщо ні, то які порушення при цьому були допущені?

Які вимоги пред'являються до змісту та форми запиту про міжнародну правову допомогу?

4. Кримінальне провадження відносно громадянина РФ Парфьонова, яке знаходилося у провадженні СВ Солом'янського РУ, в установленому порядку було передано до РФ. Але у зв'язку з неможливістю встановлення усіх обставин слідчий Солом'янського РУ, який здійснював провадження, викликав свідка для здійснення його повторного допиту.

Чи міг слідчий після передачі провадження здійснювати процесуальні дії по даному провадженню? Якщо так то який порядок їх виконання?

5. В порядку надання міжнародної правової допомоги уповноваженими органами України до Польщі було направлено запит про проведення допиту а також обшуку в помешканні гр-на Польщі Моравського, який вчинив злочин на території України. Польською стороною запит було задоволено, слідчі дії були проведені.

Проаналізуйте ситуацію. Які процесуальні порушення були допущені при наданні міжнародної правової допомоги?

Які процесуальні дії потребують спеціального дозволу?

6. У кримінальному провадженні по обвинуваченню громадянина Німеччини Шпіца за заподіяння легких тілесних ушкоджень громадянці Мусейчук, іноземна держава надала запит про видачу особи.

Яку відповідь повинен надати орган, уповноважений здійснювати екстрадицію в Україні?

За яких умов направляється запит про видачу особи?

7. Громадянин Франції Нобре, перебуваючи у відпустці в Києві, був свідком вчинення умисного вбивства громадянина України. Під час провадження слідчих дій, виникла необхідність у його допиті.

Який процесуальний порядок виклику особи, що перебуває за межами України?

Куди направляється запит про виклик особи?

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте законодавство, що регулює міжнародне співробітництво під час кримінального провадження.
2. Який обсяг та види міжнародного співробітництва під час кримінального провадження?
3. Визначте центральні органи України, що забезпечують міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні.
4. Який зміст та форма запиту про міжнародну правову допомогу?
5. Яка процедура виконання запиту в іноземній державі?
6. Охарактеризуйте порядок виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу на території України.
7. Який порядок виклику особи, яка перебуває за межами України?
8. Дайте визначення розшуку, арешту і конфіскації майна.
9. Який порядок створення і діяльності спільних слідчих груп?
10. Охарактеризуйте межі кримінальної відповідальності виданої особи.
11. Назвіть центральні органи України щодо видачі особи (екстрадиції).
12. Визначте особливості затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення за межами України.
13. В чому сутність екстрадиційного арешту?
14. Які рішення приймаються за запитом про видачу особи (екстрадицію) та їх оскарження?
15. Охарактеризуйте порядок визнання та виконання вироків судів іноземних держав та передача засуджених осіб.

Теми рефератів, доповідей:

1. Екстрадиційний арешт та його сутність у кримінальному провадженні.
2. Процесуальний порядок визнання та виконання вироків міжнародних судових установ.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

Законспектуйте основні положення Затвердженого Указом Президента України від 10 червня 1993 р. «Положення про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>.

Література до теми:

[5-7, 9, 50, 68-70, 72-77, 80, 81, 87, 97, 105, 106.]

5. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

5.1.1. Теми курсових робіт

1. Джерела кримінального процесуального права
2. Історія кримінального процесуального права України
3. Стадії кримінального процесу.
4. Система принципів кримінального процесу
5. Презумпція невинуватості у кримінальному процесі
6. Право на захист в кримінальному процесі

7. Доказування в кримінальному процесі
8. Класифікація суб'єктів (учасників) кримінального процесу
9. Прокурор у кримінальному процесі
10. Органи досудового слідства у кримінальному процесі, процесуальний статус слідчого та керівника органу досудового розслідування.
11. Процесуальний статус оперативних підрозділів.
12. Підозрюваний, обвинувачений, засуджений та виправданий в кримінальному процесі.
13. Захисник у кримінальному процесі.
14. Потерпілий у кримінальному процесі.
15. Експерт та спеціаліст в кримінальному процесі.
16. Загальна характеристика кримінально-процесуального доказування.
17. Строки у кримінальному процесі.
18. Докази у кримінальній справі.
19. Показання як докази у кримінальній справі.
20. Запобіжні заходи у кримінальному процесі.
21. Заходи забезпечення у кримінальному процесі.
22. Початок досудового розслідування.
23. Порядок, підстави вручення підозри, допит підозрюваного.
24. Порядок проведення слідчих (розшукових) дій.
25. Проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
26. Форми закінчення досудового розслідування.
27. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування.
28. Процесуальне керівництво у кримінальному процесі.
29. Загальні положення судового розгляду.
30. Апеляція у кримінальному процесі.
31. Касаційне провадження.
32. Особливі порядки кримінального провадження.
33. Кримінальне провадження щодо неповнолітніх.
34. Виконання судових рішень.
35. Вільна тема (погоджена з викладачем).

5.1.2. Теми наукових робіт

1. Поняття кримінального процесу та його завдання в світлі Конституції України.
2. Поняття і особливості кримінального процесуального права України.
3. Джерела кримінального процесуального права.
4. Кримінальний процесуальний закон і кримінальні процесуальні норми.
5. Історія розвитку кримінального процесуального права, особливості судочинства в Київській Русі.
6. Особливості судочинства в період централізованої Російської держави та в період Російської імперії.
7. Кримінальний процес в роки Радянського Союзу.
8. Початок досудового розслідування.
9. Досудове розслідування: дізнання та досудове слідство.
10. Підготовче провадження.

11. Судовий розгляд.
12. Стадія апеляційного провадження.
13. Стадія виконання вироку.
14. Касаційне оскарження.
15. Провадження за нововиявленими обставинами.
16. Поняття та значення принципів кримінального процесу.
17. Зміст принципів кримінального процесу.
18. Система принципів кримінального судочинства за Конституцією України.
19. Поняття та значення принципів кримінального процесу.
20. Поняття презумпції невинуватості.
21. Недоведена винуватість – доведена невинуватість.
22. Гарантії захисту прав і свобод людини в кримінальному процесі.
23. Гарантії недоторканності сфери приватного життя людини.
24. Захисник у кримінальному процесі.
25. Забезпечення безпеки учасників кримінального процесу.
26. Поняття і значення кримінального процесуального доказування.
27. Предмет і межі доказування. Особливості збирання, перевірки та оцінки окремих джерел доказів.
28. Поняття і класифікація суб'єктів (учасників) кримінального процесу.
29. Кримінально-процесуальні функції суб'єктів (учасників) кримінального процесу.
30. Прокурор – як суб'єкт кримінального процесу.
31. Повноваження прокурора на досудовому слідстві.
32. Повноваження прокурора в процесі судового розгляду.
33. Оперативні підрозділи.
34. Органи досудового слідства.
35. Слідчий. Повноваження слідчого.
36. Керівник органу досудового розслідування.
37. Поняття, підозрюваного та обвинуваченого у кримінальному процесі.
38. Підстави затримання підозрюваного.
39. Права та обов'язки підозрюваних та обвинувачених.
40. Підстави та порядок вручення підозри.
41. Поняття захисника в кримінальному процесі. Повноваження захисника.
42. Гарантії захисту прав і свобод людини в кримінальному процесі.
43. Гарантії недоторканності сфери приватного життя людини.
44. Потерпілий – учасник кримінального процесу.
45. Права та обов'язки потерпілого.
46. Потерпілий у справах приватного обвинувачення.
47. Захист прав потерпілого у кримінальному процесі.
48. Притягнення в якості спеціаліста.
49. Притягнення в якості експерта.
50. Права та обов'язки спеціаліста.
51. Поняття і значення кримінально-процесуального доказування.
52. Поняття доказів. Предмет і межі доказування.
53. Суб'єкти доказування.
54. Обов'язок доказування.

55. Класифікація доказів у кримінальному процесі.
56. Характеристика джерел доказів.
57. Особливості збирання, перевірки та оцінки окремих джерел доказів.
58. Поняття строків у кримінальному процесі.
59. Строки досудового слідства
60. Строки тримання під вартою.
61. Судові строки
62. Види запобіжних заходів.
63. Заходи забезпечення кримінального провадження.
64. Підстави та порядок обрання запобіжних заходів.
65. Скасування і зміна запобіжних заходів.
66. Застосування запобіжних заходів щодо неповнолітніх.
67. Поняття запобіжних заходів у кримінальному процесі.
68. Підстави та порядок обрання запобіжного заходу – взяття під варту.
69. Початок досудового розслідування.
70. Слідчий суддя як учасник кримінального процесу.
71. Порядок проведення слідчих (розшукових) дій.
72. Негласні слідчі (розшукові) дії.
73. Процесуальне керівництво.
74. Зупинення досудового розслідування і поняття, підстави, умови і процесуальний порядок.
75. Підстави та процесуальний порядок відновлення зупиненого попереднього розслідування.
76. Форми закінчення досудового слідства.
77. Підстави і порядок закриття кримінальної справи.
78. Обвинувальний акт та його зміст.
79. Дії і рішення прокурора в справі, що надійшла до нього з обвинувальним актом.
80. Підстави до закриття кримінальної справи.
81. Процесуальний порядок закриття кримінальної справи.
82. Оскарження постанови про закриття справи.
83. Завдання і значення стадії перегляду вироків, ухвал і постанов, які набрали законні сили, в порядку нагляду.
84. Строки перегляду вироків у порядку нагляду. Особи, які мають право опротестувати вирок, що набрав законної сили.
85. Рішення, які може прийняти суд, розглянувши кримінальну справу в порядку нагляду.
86. Повноваження прокурора в процесі нагляду.
87. Проблемні питання перегляду вироків в процесі нагляду.
88. Учасники судового розгляду. Їх права та обов'язки.
89. Права та обов'язки цивільного позивача та цивільного відповідача.
90. Участь у судовому розгляді перекладачів, спеціаліста. Експерта.
91. Межі судового розгляду. Підстави і порядок зміни обвинувачення в суді.
92. Підготовче провадження.
93. Судове слідство.
94. Судові дебати, їх значення, порядок і зміст.
95. Останнє слово обвинуваченого, його значення.

96. Апеляційне провадження — як стадія кримінального процесу.
97. Які суди виступають апеляційними.
98. Предмет апеляційного провадження.
99. Апеляційні скарги.
100. Завдання стадії апеляційної інстанції
101. Строки оскарження.
102. Зміст і форма апеляції.
103. Доповнення, зміна та відкликання апеляції.
104. Результати подавання скарги.
105. Складання вироку апеляційним судом.
106. Основні риси касаційного провадження.
107. Порядок і строки касаційного оскарження.
108. Особи, які беруть участь у касаційному розгляді справи, їх права та обов'язки.
109. Види рішень, які може прийняти касаційна інстанція.
110. Розгляд справи судом першої інстанції після скасування вироку, постанови або ухвали.
111. Особливості провадження в справах про злочини неповнолітніх.
112. Підстави для застосування примусових заходів медичного характеру.
113. Поняття і завдання стадії відновлення кримінальних справ за нововиявленими обставинами.
114. Приводи та підстави до відновлення кримінальних справ за нововиявленими обставинами.
115. Види нововиявлених обставин.
116. Строки, порядок і наслідки перегляду кримінальних справ за нововиявленими обставинами.
117. Поняття, підстави та правові основи реабілітації в кримінальному процесі.
118. Особливості кримінального процесу Франції, Німеччини, Росії та інших країн, в яких діє класична європейська форма правосуддя.
119. Англосаксонська модель кримінального процесу.
120. Співвідношення європейської форми правосуддя та англосаксонської моделі кримінального процесу.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ (до заліку)

1. Основні напрямки судово-правової реформи в Україні.
2. Поняття, сутність і завдання кримінального процесу.
3. Стадії кримінального процесу.
4. Наука кримінального процесуального права. Співвідношення кримінального процесуального права з іншими галузями права і юридичними дисциплінами.
5. Кримінальні процесуальні функції.
6. Процесуальна форма і її значення у кримінальному судочинстві.

- 7.Процесуальні гарантії у кримінальному судочинстві.
- 8.Поняття і система кримінального процесуального права. Структура кримінальної процесуальної норми.
- 9.Система кримінального процесуального законодавства. Структура кримінального процесуального кодексу України.
- 10.Чинність кримінального процесуального закону у просторі, часі і за колом осіб.
- 11 .Роль керівних роз'яснень Пленуму Верховного Суду України, відомчих нормативних актів у регулюванні кримінальної процесуальної діяльності.
12. Поняття і значення принципів (засад) кримінального процесу. Конституція України і принципи (засади) кримінального судочинства.
13. Принцип (засада) верховенства права.
14. Принцип (засада) законності у кримінальному судочинстві України.
- 15.Принципи (засади) рівності перед законом і судом, поваги до людської гідності.
16. Принцип (засада) забезпечення права на свободу та особисту недоторканність.
17. Принцип (засада) недоторканості житла та іншого володіння особи.
18. Принципи (засади) таємниці спілкування та невтручання у приватне життя.
19. Принцип (засада) недоторканості права власності.
20. Принципи (засади) презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини, свободи від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї.
21. Принципи (засади) заборони двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення, забезпечення права на захист.
22. Принципи (засади) доступу до правосуддя та обов'язковість судових рішень, змагальності сторін та свободи в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.
23. Принципи (засади) безпосередності дослідження показань, речей і документів, забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності.
24. Принципи (засади) публічності та диспозитивності.
25. Принцип (засада) гласності і відкритості судового провадження та його повне фіксування технічними засобами.
26. Принципи (засади) розумності строків, мова, якою здійснюється кримінальне провадження.
- 27.Поняття і класифікація суб'єктів (учасників) кримінального провадження.
- 28.Суд, слідчий суддя у кримінальному судочинстві України.
29. Сторона захисту та сторона обвинувачення як учасники кримінального провадження.
30. Повноваження прокурора на різних стадіях кримінального процесу. Поняття процесуального керівництва. Призначення та заміна прокурора.
- 31.Орган досудового розслідування.
32. Процесуальний стан слідчого і керівника органу досудового розслідування. Процесуальна самостійність слідчого.
33. Оперативні підрозділи.

34. Поняття підозрюваного, обвинуваченого, виправданого та засудженого.
35. Права підозрюваного, обвинуваченого.
36. Законний представник підозрюваного, обвинуваченого. Захисник та його обов'язки.
37. Порядок залучення захисника, його призначення.
38. Підтвердження повноважень захисника, обов'язкова участь захисника, його заміна.
39. Поняття потерпілого, представники потерпілого та законні представники потерпілого.
40. Права та обов'язки потерпілого.
41. Інші учасники кримінального провадження.
42. Процесуальний статус заявника та цивільного позивача.
43. Цивільний відповідач, представник цивільного позивача та цивільного відповідача, законний представник цивільного позивача.
44. Процесуальний статус свідка, його права та обов'язки.
45. Перекладач у кримінальному процесі.
46. Поняття та повноваження експерта.
47. Поняття спеціаліста.
48. Секретар судового засідання та судовий розпорядник.
45. Підстави для відводів учасників кримінального провадження.
46. Порядок розгляду відводів.
47. Державний захист працівників суду та правоохоронних органів. Забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві.
48. Поняття і зміст процесу доказування. Суб'єкти доказування у кримінальному судочинстві.
49. Поняття і значення доказів у кримінальному судочинстві. Класифікація доказів. Оцінка доказів як елемент процесу доказування.
50. Належність і допустимість доказів.
51. Способи збирання доказів у кримінальному процесі.
52. Предмет і межі доказування.
53. Джерела доказів у кримінальному процесі України.
54. Показання свідка і особливості їх перевірки і оцінки слідчим.
55. Показання із чужих слів.
56. Показання потерпілого і особливості їх перевірки і оцінки слідчим.
57. Показання підозрюваного і особливості їх перевірки і оцінки слідчим.
58. Висновок експерта і особливості його оцінки слідчим.
59. Зміст висновку експерта.
60. Речові докази. Порядок, строки їх зберігання і вирішення питання про речові докази.
61. Протоколи слідчих і судових дій, інші документи як докази у кримінальній справі.
62. Поняття, значення і види процесуальних документів у кримінальному судочинстві.
63. Правила та порядок обчислення строків у кримінальному судочинстві.
64. Види судових витрат і порядок їх відшкодування.
69. Порядок відшкодування (компенсація) шкоди, завданої громадянину незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю, органу що здійснює

оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури та суду.

70. Цивільний позов у кримінальному провадженні, відшкодування (компенсація) шкоди потерпілому.

71. Види заходів забезпечення кримінального провадження і підстави їх застосування та загальні правила застосування.

72. Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід.

73. Порядок накладення грошового стягнення.

74. Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом.

75. Відсторонення від посади.

76. Тимчасовий доступ до речей і документів.

77. Тимчасове вилучення майна.

78. Арешт майна.

79. Запобіжні заходи, мета і підстави їх застосування.

80. Особисте зобов'язання.

81. Особиста порука.

82. Застава.

83. Домашній арешт.

84. Тримання під вартою.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ (екзамен)

1. Основні напрямки судово-правової реформи в Україні.

2. Поняття, сутність і завдання кримінального процесу.

3. Стадії кримінального процесу.

4. Наука кримінального процесуального права. Співвідношення кримінального процесуального права з іншими галузями права і юридичними дисциплінами.

5. Кримінальні процесуальні функції.

6. Система кримінального процесуального законодавства. Структура кримінального процесуального кодексу України.

7. Чинність кримінального процесуального закону у просторі, часі і за колом осіб.

8. Джерела кримінального процесуального права.

9. Поняття і значення принципів (засад) кримінального процесу. Конституція України і принципи (засади) кримінального судочинства.

10. Принцип (засада) верховенства права.

11. Принцип (засада) законності у кримінальному судочинстві України.

12. Принципи (засади) рівності перед законом і судом, поваги до людської гідності.

13. Принцип (засада) забезпечення права на свободу та особисту недоторканність.

14. Принцип (засада) недоторканості житла та іншого володіння особи.

15. Принципи (засади) таємниці спілкування та невтручання у приватне життя.

16. Принцип (засада) недоторканості права власності.

17. Принципи (засади) презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини, свободи від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї.

18. Принципи (засади) заборони двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення, забезпечення права на захист.
19. Принципи (засади) доступу до правосуддя та обов'язковість судових рішень, змагальності сторін та свободи в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.
20. Принципи (засади) безпосередності дослідження показань, речей і документів, забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності.
21. Принципи (засади) публічності та диспозитивності.
22. Принцип (засада) гласності і відкритості судового провадження та його повне фіксування технічними засобами.
23. Принципи (засади) розумності строків, мова, якою здійснюється кримінальне провадження.
24. Поняття і класифікація суб'єктів (учасників) кримінального провадження.
25. Суд, слідчий суддя у кримінальному судочинстві України.
26. Сторона захисту та сторона обвинувачення як учасники кримінального провадження.
27. Повноваження прокурора на різних стадіях кримінального процесу. Поняття процесуального керівництва. Призначення та заміна прокурора.
28. Процесуальний стан оперативних підрозділів, слідчого і керівника органу досудового розслідування. Процесуальна самостійність слідчого.
29. Поняття підозрюваного, обвинуваченого, виправданого та засудженого, їх права.
30. Законний представник підозрюваного, обвинуваченого. Захисник та його обов'язки.
31. Порядок залучення захисника, його призначення. Обов'язкова участь захисника, його заміна.
32. Поняття потерпілого, представники потерпілого та законні представники потерпілого.
33. Процесуальний статус заявника та цивільного позивача.
34. Цивільний відповідач, представник цивільного позивача та цивільного відповідача, законний представник цивільного позивача.
35. Процесуальний статус свідка, його права та обов'язки.
36. Перекладач у кримінальному процесі.
37. Поняття та повноваження експерта.
38. Поняття спеціаліста, секретаря судового засідання та судового розпорядника.
39. Підстави для відводів учасників кримінального провадження та порядок їх розгляду.
40. Поняття і зміст процесу доказування. Суб'єкти доказування у кримінальному судочинстві.
41. Поняття і значення доказів у кримінальному судочинстві. Класифікація доказів. Оцінка доказів як елемент процесу доказування.
42. Належність і допустимість доказів.
43. Способи збирання доказів у кримінальному процесі.
44. Предмет і межі доказування.

45. Джерела доказів у кримінальному процесі України.
46. Показання свідка і особливості їх перевірки і оцінки слідчим.
47. Показання із чужих слів.
48. Показання потерпілого та підозрюваного, особливості їх перевірки і оцінки слідчим.
49. Висновок експерта і особливості його оцінки слідчим. Зміст висновку експерта.
50. Речові докази. Порядок, строки їх зберігання і вирішення питання про речові докази.
51. Протоколи слідчих і судових дій, інші документи як докази у кримінальній справі.
52. Правила та порядок обчислення строків у кримінальному судочинстві.
53. Види судових витрат і порядок їх відшкодування.
54. Порядок відшкодування (компенсація) шкоди, завданої громадянину незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю, органу що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури та суду.
55. Цивільний позов у кримінальному провадженні, відшкодування (компенсація) шкоди потерпілому.
56. Види заходів забезпечення кримінального провадження і підстави їх застосування, загальні правила застосування.
57. Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід.
58. Порядок накладення грошового стягнення.
59. Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом.
60. Відсторонення від посади.
61. Тимчасовий доступ до речей і документів.
62. Тимчасове вилучення майна.
63. Арешт майна.
64. Запобіжні заходи, мета і підстави їх застосування.
65. Особисте зобов'язання.
66. Особиста порука.
67. Застава.
68. Домашній арешт.
69. Тримання під вартою.
70. Поняття стадії досудового розслідування. Форми досудового розслідування: дізнання та досудове слідство.
71. Початок досудового розслідування. Основні поняття положення про Єдиний реєстр досудового розслідування, затверджений наказом Генерального прокурора України від 17 серпня 2012 року за №69. Поняття електронного цифрового підпису, основні вимоги Закону України «Про електронний цифровий підпис».
72. Місце та строки досудового розслідування, порядок продовження строків досудового розслідування.
73. Поняття і значення слідчих (розшукових) дій, умови та підстави їх проведення. Класифікація слідчих (розшукових) дій та їх види.

74. Порядок проведення допиту та вимоги до його фіксації. Допит свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні. Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи.
75. Порядок пред'явлення особи, речей та трупа для впізнання. Фіксацій пред'явлення для впізнання.
76. Проведення допиту та впізнання в режимі відеоконференції під час досудового розслідування.
77. Проникнення до житла чи іншого володіння особи, підстави проведення. Порядок проведення обшуку, підстави для його проведення.
78. Загальні положення проведення огляду, проведення огляду трупа, огляду трупа, пов'язаний із ексгумацією.
79. Поняття та порядок проведення слідчого експерименту.
80. Освідування особи.
81. Підстави та порядок проведення експертизи, залучення експерта, отримання зразків для експертизи.
82. Поняття і значення негласних слідчих (розшукових) дій, умови та підстави їх проведення, порядок їх фіксації, повідомлення про їх проведення та використання її результатів.
83. Види негласних слідчих (розшукових) дій та їх процесуальна характеристика (Втручання у приватне спілкування, інші види негласних слідчих (розшукових) дій).
84. Основні положення Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».
85. Зміст і форма письмового повідомлення про підозру. Порядок повідомлення про підозру. Допит підозрюваного.
86. Підстави і процесуальний порядок зупинення та відновлення досудового розслідування.
87. Форми закінчення досудового розслідування.
88. Порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування.
89. Порядок оскарження ухвал слідчого судді.
90. Порядок оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора.
91. Поняття, суть і значення підготовчого провадження. Порядок і строки підготовчого провадження.
92. Поняття, суть і значення стадії судового розгляду. Загальні положення судового розгляду у кримінальному провадженні.
93. Обрання, скасування або зміна запобіжного заходу в суді, проведення експертизи за ухвалою суду, застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) дій під час судового провадження.
94. Проведення процесуальних дій у режимі відео конференції під час судового провадження.
95. Межі судового розгляду.
96. Процедура судового розгляду. Відкриття судового засідання, початок судового розгляду, роз'яснення обвинуваченому суті обвинувачення та допит обвинуваченого.

97. Допит свідків, потерпілих, пред'явлення для впізнання, допит експерта в суді, дослідження речових доказів, документів, звуко – і відеозаписів, консультації та роз'яснення спеціалістів, огляд на місці.
98. Судові дебати, останнє слово обвинуваченого, питання, які вирішуються судом при ухваленні вироку.
99. Види судових рішень.
100. Порядок ухвалення судових рішень, їх форма.
101. Зміст ухвали та вироку. Види вироків.
102. Виправлення описок та очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні та роз'яснення судового рішення.
103. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку.
104. Порядок і строки апеляційного оскарження. Вимоги до апеляційної скарги.
105. Прийняття апеляційної скарги судом, залишення апеляційної скарги без руху, її повернення, відмова відкриття провадження.
106. Межі перегляду судом апеляційної інстанції.
107. Апеляційний розгляд. Повноваження апеляційного суду щодо рішення суду першої інстанції. Підстави для скасування чи зміну судового рішення. Підстави для призначення нового розгляду в суді першої інстанції.
108. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку.
109. Порядок і строки касаційного оскарження. Вимоги до касаційної скарги.
110. Відкриття касаційного провадження, залишення касаційної скарги без руху, її повернення.
111. Межі перегляду судом касаційної інстанції.
112. Касаційний розгляд. Повноваження касаційного суду щодо рішення суду апеляційної інстанції.
113. Підстави для перегляду судових рішень Верховним Судом України. Строк, порядок та вимоги до подання заяви.
114. Порядок розгляду справи Верховним Судом України.
115. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими обставинами.
116. Строк, порядок та вимоги до подання заяви. Порядок здійснення перегляду рішення за нововиявленими обставинами.
117. Кримінальне провадження на підставі угод.
118. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення.
119. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб.
120. Кримінальне провадження щодо неповнолітніх.
121. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру.
122. Кримінальне провадження, яке містить державну таємницю.
123. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.
124. Поняття та особи, які мають право на звернутись до суду із заявою про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження.
125. Порядок виконання судових рішень у кримінальному провадженні. Порядок вирішення судом питань, пов'язаних із виконанням вироку.

126. Процесуальний порядок надання міжнародної правової допомоги під час проведення процесуальних дій.
127. Сутність видачі (екстрадиції) особи, яка вчинила злочин.
128. Кримінальне провадження у порядку перейняття.
129. Визнання та виконання вироків іноземних судів та передання засуджених осіб.
130. Загальна характеристика кримінально-процесуального права європейських континентальних країн романо-германської правової сім'ї (Франція, Німеччина, Австрія та інші) та кримінального процесу країн англо-саксонської системи права (Англія, США та інші).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
80-84			
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
70-74	Задовільно	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер,

65-69	(«зараховано»)		потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
60-64		Е	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FХ	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

Навчальна та наукова література:

1. Кримінальний процес : підручник / О. В. Капліна, О. Г. Шило, В. М. Трофименко та ін. ; за заг. ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. Нац. юрид ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків. Право. 2019. 584 с.
2. Досудове розслідування: навч.посіб./Р.І. Благута, А.-М.Ю. Ангеленюк, Ю.В. Гуцуляк та ін.; за заг. ред. Ю.А. Комісарчук, А.Я. Хитри; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 599 с.
3. Право на життя в контексті кримінального провадження: практика Європейського суду з прав людини та законодавство України : наук.-практ.

- осіб. / за заг. ред. А.В. Столітній; уклад.: А.В. Столітній, С.В. Шмаленя, Я.А. Соколова-Височина та ін. Харків. Право. 2019. 185 с.
4. Вапнярчук В. В. Теорія і практика кримінального процесуального доказування : монографія. Харків. 2017. 407 с.
5. Доказування у кримінальному провадженні : курс лекцій / О.О. Бондаренко, Г.І. Глобенко, В.В. Романюк та ін.; за заг.ред. О.О. Юхна; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Ф-т № 1, Каф. кримін. процесу та орг. досуд. слідства. Харків : ХНУВС, 2018. 155 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4400>.
6. Стандарти розслідування воєнних злочинів. Незаконне позбавлення волі та катування: метод. рекомендації./ «Право-Justice»; [уклад.: М.І. Пашковський, Є.О. Крапивін, В.В. Яворська, М.М. Постоловська, Д.О. Коваль, М.І. Слободянюк, Ю.Л. Белоусов, С.М. Атаманчук, Д.Л. Лисенко, А.Л. Лещенко, С.І. Петренко, Р.Я. Циб]. – К.: Вид-во «Право-Justice», 2023. – 104 с.
7. Стандарти розслідування воєнних злочинів. Загальна частина: метод. рекомендації./ «Право-Justice»; [уклад.: М.І. Пашковський, Є.О. Крапивін, В.В. Яворська, М.М. Постоловська, Д.О. Коваль, А.В. Павлюк, Ю.Л. Белоусов, С.М. Атаманчук, Д.Л. Лисенко, А.Л. Лещенко, С.І. Петренко]. – К.: Вид-во «Право-Justice», 2023. – 108 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Абламський С. Є. Захист прав і законних інтересів потерпілого у кримінальному провадженні : монографія / За загальною редакцією доктора юридичних наук, професора О.О. Юхна. Харків : Панов, 2015. 240 с. (Серія «Бібліотечка слідчого і детектива: учасники кримінального провадження»).
2. Абламський С. Є. Особливості здійснення тимчасового доступу до електронних інформаційних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2017. № 2 (78). С. 239–245.
3. Бондаренко О. О. Окремі питання використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2017. №. 3 (78). С. 51–59.
4. Бубир В. Ю., Глобенко Г. І., Юхно О. О. Запобіжні заходи у кримінальному провадженні: навч. посіб. Харків: НікаНова, 2015. 192 с.
5. Вакулік О. А., Азаров Ю. А. Початок досудового розслідування у кримінальному провадженні : навчальний посібник. К. «Центр учбової літератури», 2015. 184 с.
6. Глобенко Г. І. До питання відшкодування (компенсації) шкоди потерпілому у кримінальному процесі України. *Право і безпека*. 2017. № 2 (65). С. 71–75.
7. Гловюк І. В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р. : монографія. Одеса : Юридична література, 2015. 712 с.

8. Даль А. Л., Абламський С. Є. Тримання під вартою як запобіжний захід у кримінальному провадженні: монографія / за загальною редакцією доктора юридичних наук, професора О. О. Юхна. Харків: ХНУВС; Панов, 2017. 238 с.
9. Даниленко А. В. Окремі питання застосування арешту майна як заходу забезпечення кримінального провадження. *Право і суспільство*. 2017. № 3, ч.1. С.205–208.
10. Єна І. В. Кримінальна процесуальна компетенція прокурора у досудовому провадженні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». К., 2014. 20 с.
11. Ковальчук С. О. Вчення про речові докази у кримінальному процесі: теоретико-правові та практичні основи : монографія. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2017. 618 с.
12. Коровайко О. І. Міжнародні стандарти кримінального судочинства в судовому провадженні України : монографія. Харків : Панов, 2016. 496 с.
13. Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси: постатейний покажчик правових позицій Верховного Суду - Великої Палати та Касаційного кримінального суду (практика 2018 року) / О.М. Ткачук. Харків: Право, 2019. 250 с.
14. Кримінальний процес : підручник / За заг. ред. В.В. Коваленка, Л.Д. Удалової, Д.П. Письменного. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 544 с.
15. Кримінальний процес : навч. посіб. для підгот. до іспиту / О.В. Капліна, М.О. Карпенко, В.І. Маринів та ін. Харків : Право, 2018. 297 с.
16. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Зразки процесуальних документів у кримінальному провадженні : станом на 20 січ. 2018 р. / С.В. Банах, Р.Л. Степанюк, С.В. Петков та ін.; за заг. ред. М.В. Лошицького. Київ : Професіонал, 2018. 1270 с.
17. Основи кримінального процесу Федеративної Республіки Німеччина : навч. посібник / В. А. Савченко, Я.І. Соловій, В. І. Фелик, В. Д. Юрчишин. Х. : Право, 2017. 372 с.
18. Остафійчук Г. В. Кримінальне переслідування на досудових стадіях. Х.: Діска плюс, 2013. 222 с.
19. Панова А. В. Визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні : монографія. Харків : Право, 2017. 256 с.
20. Паршак С. А. Процесуальний порядок забезпечення прав учасників кримінального провадження під час закінчення досудового розслідування : монографія / за загальною редакцією доктора юридичних наук, професора О. О. Юхна. Харків: Панов, 2016. 204 с.
21. Романюк В. В. Кримінальне судочинство щодо неповнолітніх: монографія. Харків: «Друкарня Мадрид», 2016. 252 с.
22. Рось Г. В. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2017. № 2 (78). С. 290–299.

23. Тагієв С. Р. Інститут негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесі України: теорія і практика : монографія. Чернігів: Десна, 2015. 512 с.
24. Токаренко К. В. Процесуальний порядок закриття кримінального провадження: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». К., 2016. 20 с.
25. Сімонович Д. В. Проблеми структури та системності у кримінальному процесі України: стадії та окремі провадження: монографія. Харків: В справі, 2016. 443 с. (Серія «Бібліотечка слідчого і детектива: проблеми кримінального процесу»).
26. Смоков С. М. Запобіжні заходи та кримінально-процесуальні гарантії їх застосування: нав. посіб. Одеса : ОДУВС, 2015. 134 с.
27. Тертишник В. М. Кримінальний процес України: підручник. 7-ме вид., доповн. і переробл. К.: Алерта, 2017. 840 с.
28. Уваров В. Г. Міжнародно-правові стандарти у кримінальному процесі України : монографія. Харків : НикаНова, 2014. 416 с.
29. Удалова Л. Д. Кримінальний процес. Загальна частина (альбом схем) навч. посібн./ Л.Д.Удалова, В.В.Рожнова, Д.П.Письменний. К.: Центр учбової літератури, 2014. 144 с.
30. Удалова Л. Д. Функція судового контролю у кримінальному процесі: монографія / Л.Д. Удалова, Д.О. Савицький, В.В. Рожнова, Т.Г. Ільєва. К.: Центр учбової літератури, 2015. 176 с.
31. Фоміна Т. Г. Процесуальна характеристика запобіжних заходів, що обираються до особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру. *Право і безпека*. 2017. № 2. С. 101-107.
32. Хабло О. Ю. Тимчасове вилучення майна у кримінальному провадженні: законодавча регламентація та проблеми застосування. *Держава і право*. 2014. Вип. № 63. С.231–237.
33. Шумило М. Є. Досудові і судові докази у КПК України. *Юрид. часопис Нац. акад. внутр. справ*. К., 2013. № 1. С. 82-87.
34. Щербаковський М. Г. Проведення та використання судових експертиз у кримінальному провадженні : монографія. Харків: В деле, 2015. 560 с.
35. Щериця С. І. Проблеми застосування кримінального процесуального закону відносно окремих категорій громадян України. *Порівняльно-аналітичне право*. № 6. 2014. С. 348–351.

Нормативно-правові акти:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Основний Закон України від 28.06.1996 р. № **254к/96-ВР**. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 31.08.2023).

2. Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 р. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/MU57K05U.html. (дата звернення 01.09.2023).
3. Загальна декларація прав людини: прийнята та проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_015. (дата звернення 01.09.2023).
4. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004. (дата звернення 01.09.2023)
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: станом на 1 липня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення 01.09.2023)
6. Кримінальний кодекс України: станом на 1 липня 2020 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (дата звернення 01.09.2023)
7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права людини: прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043. (дата звернення 01.09.2023).
8. Питання оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: постанова Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 р. № 465. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF/page>. (дата звернення 01.09.2023).
9. Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань: Наказ Генеральної прокурори України від 06.04.2016 р. № 139. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0680-16>. (дата звернення 01.09.2023).
10. Постанови Пленуму Верховного Суду України у справах кримінальної спеціалізації. Харків: Константа, 2018. 320 с.
11. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. №5076-VI. URL: zakon.rada.gov.ua/go/2887-12. (дата звернення 01.09.2023).
12. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. № 3460-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>. (дата звернення 01.09.2023).
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 22 листопада 2018 р. № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>. (дата звернення 01.09.2023).
14. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3782-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>. (дата звернення 01.09.2023).
15. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та

- розслідуванні: Наказ МВС України від 07.07.2017 р. № 575. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>. (дата звернення 01.09.2023).
16. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації Держ. прикордон. служби України, М-ва фінансів України, М-ва юстиції України від 16.11.012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>. (дата звернення 01.09.2023).
17. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № **580-VIII**. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 31.08.2023).
18. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>. (дата звернення: 31.08.2023).
19. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 р. № 20/95-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 31.08.2023).
20. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 р. № 3341-XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>. (дата звернення: 31.08.2023).
21. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України: Наказ МВС України від 06.07.2017 р. № 570. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>. (дата звернення: 31.08.2023).
22. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30 червня 1993 р. № 3352-XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3352-12>. (дата звернення: 31.08.2023).
23. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 1 грудня 1994 р. № 266/94-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 31.08.2023).
24. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>. (дата звернення: 31.08.2023).
25. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>. (дата звернення: 31.08.2023).
26. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>. (дата звернення: 31.08.2023).
27. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>. (дата звернення: 31.08.2023).

28. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2136-19/page>. (дата звернення: 31.08.2023).
29. Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України: постанова Кабінету Міністрів України від 19.11.2012 р. №. 1104. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1104-2012-%D0%BF>. (дата звернення: 31.08.2023).
30. Про затвердження Порядку застосування електронних засобів контролю: наказ МВС України від 08.06.2017 р. № 480. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-17/paran7#n7>. (дата звернення: 31.08.2023).

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. <http://nlu.org.ua> – Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого.
2. <http://www.court.gov.ua/vscourt> – офіційний веб портал судової влади в Україні.
3. <http://www.gp.gov.ua> – офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.
4. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
5. <http://www.minjust.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
6. <http://www.mvs.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.
7. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
8. <http://www.npu.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Національної поліції України.
9. <http://www.portal.rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
10. <http://www.pravoznaves.com.ua> – Електронна бібліотека юридичної літератури “Правознавець”.
11. <http://www.president.gov.ua>. – офіційний веб-сайт Президента України.
12. <http://www.reyestr.court.gov.ua> – єдиний реєстр судових рішень в Україні.